

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та національної безпеки
Кафедра міжнародних відносин

Кваліфікаційна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему:

**«Європейський вектор зовнішньої політики Об'єднаних
Арабських Еміратів на сучасному етапі»**

Виконав студент групи ММВ-2
спеціальності 291 Міжнародні
відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії
ОПП «Міжнародні відносини»
Яцко Петро Петрович

Керівник – кандидат історичних наук,
доцент кафедри міжнародних відносин
Конопка Наталія Олегівна

Рецензент –

Робота допущена до захисту (протокол
№ ____ засідання кафедри міжнародних
відносин від ____ грудня 2024 року)
Завідувач кафедри міжнародних
відносин: _____ Сидорук Тетяна
Віталіївна

Острог - 2024 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ОБ'ЄДНАНИХ АРАБСЬКИХ ЕМІРАТІВ	6
Висновки до Розділу I	25
РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИКО-ДИПЛОМАТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ВЗАЄМИН ОБ'ЄДНАНИХ АРАБСЬКИХ ЕМІРАТІВ З КРАЇНАМИ ЄВРОПИ	27
2.1. Політичний вимір відносин з країнами Європи	27
2.2. Безпекова складова відносин ОАЕ з країнами Європи	41
2.3. Особливості взаємовідносин у військовій сфері	49
Висновки до Розділу II.....	57
РОЗДІЛ III. СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВИМІР ДВОСТОРОННІХ ВЗАЄМИН.....	59
3.1. Економічна складова відносин між ОАЕ та країнами Європи.....	59
3.2. Стан взаємної торгівлі.....	63
3.3. Роль публічної дипломатії ОАЕ у відносинах з країнами Європи.....	68
Висновки до Розділу III.....	73
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	82

ВСТУП

Об'єднані Арабські Емірати (далі – ОАЕ) є однією з найбільш динамічних і впливових держав Близького Сходу. Упродовж останніх десятиліть ця країна не лише зміцнила свої позиції як провідний економічний і фінансовий центр регіону, але й стала активним суб'єктом міжнародних відносин. Зовнішня політика ОАЕ характеризується прагматизмом, стратегічним плануванням і адаптацією до нових

глобальних викликів. Вивчення цієї теми є особливо актуальним у контексті сучасних трансформацій світового порядку та посилення ролі середніх держав у міжнародній політиці.

Актуальність дослідження визначається кількома ключовими аспектами. По-перше, ОАЕ демонструють унікальний підхід до побудови зовнішньої політики, який базується на балансуванні між традиційними культурними цінностями та сучасними глобальними викликами. Ця модель включає активну участь країни у вирішенні регіональних конфліктів, просування інноваційних ініціатив у сфері відновлювальної енергетики, боротьбу з тероризмом і розвиток дипломатичних відносин із різними регіонами світу, включаючи Європу, Азію, Африку та Латинську Америку.

По-друге, зовнішня політика ОАЕ має важливе значення для забезпечення стабільності в регіоні Близького Сходу. Завдяки своєму географічному розташуванню та ресурсному потенціалу, країна виступає ключовим гравцем у вирішенні енергетичних питань, транспортних коридорів і безпеки в Перській затоці. Важливою складовою зовнішньополітичної діяльності ОАЕ є її активність у багатосторонніх міжнародних організаціях, таких як ООН, Ліга арабських держав і Рада співробітництва арабських держав Перської затоки.

По-третє, сучасна зовнішня політика ОАЕ відзначається інноваційними підходами до міжнародного співробітництва. Важливим прикладом є підписання Арзамаського договору у 2020 році, який стала значним проривом у нормалізації відносин між арабськими країнами та Ізраїлем. Крім того, ОАЕ активно

4
інвестують у дипломатію м'якої сили, зокрема через організацію міжнародних заходів, таких як Всесвітня виставка «Експо-2020» у Дубаї, що сприяє популяризації країни на міжнародній арені.

По-четверте, незрозумілість політики США в регіоні призвело до пошуку Арабськими Еміратами нових можливостей у забезпеченні власної безпеки і країни Європи стали вдалим геополітичним стратегічним партнером.

Метою роботи виступає аналіз відносин між країнами Європи та Об'єднаними Арабськими Еміратами.

Для досягнення поставленої мети нами поставлені такі **завдання**: -

проаналізувати основні засади становлення зовнішньої політики ОАЕ та її

основних принципів;

- виокремити політичний вимір кооперації між ОАЕ та країнами Європи; -

дослідити особливості взаємодії в безпековій сфері;

- зрозуміти основні особливості взаємовідносин у військовій сфері; - вивчити економічну, культурну та торгівельну складову двосторонніх відносин.

Об'єктом дослідження виступають відносин між ОАЕ та країнами Європи.

Предметом дослідження є політична, економічна та безпекова складова відносин між Європою та Об'єднаними Арабськими Еміратами **Теоретико-методологічна основа дослідження.** Дослідження проведене на основі неореалістичної парадигми науки про міжнародні відносини. Згідно із нею основним рушієм зовнішньої політики країни вступає забезпечення власної безпеки, зменшення загроз для існування країни та використання як військової сили, так дипломатії для досягнення власного інтересу. Стверджується що, важливу роль в контексті становлення зовнішньої політики ОАЕ відіграла структура міжнародної системи, яка з однієї сторони впливає на поведінку держав, а з іншої формує структурні обмеження.

При написанні роботи було використано методи загальнонаукового та конкретно-наукового пізнання. При допомозі методу аналізу нами було

5

сформовано завдання дослідження шляхом поділу їх на окремі логічні складові. Метод синтезу допоміг нам сформулювати висновки до нашого дослідження. За основу взято проблемний та системний підходи викладу результатів дослідження, що дозволило розкрити основні питання наукові розвідки і висвітлити якісні зміни, що відбувалися у зовнішній політиці ОАЕ. Серед основних конкретно-наукових методів нами були використанні контент аналіз в контексті дослідження основних документів, виступів та заяв очільників держав, та івент-аналіз, який допоміг нам подати дослідження крізь призму візитів політиків ОАЕ до Франції, Німеччини та навпаки.

Практичне значення роботи обумовлене актуальністю та полягає у можливості її використання при підготовці лекційних курсів і семінарських курсів з Сучасних тенденцій світової політики та Зовнішньої політики країн Близького Сходу, Зовнішньої політики країн Європи. Робота є важливою оскільки аналізує особливості європейського вектору зовнішньої політики ОАЕ.

Апробація результатів. Проміжні результати дослідження були представлені на VI Міжнародній науковій конференції студентів і молодих вчених в Донецькому національному університеті імені Василя Стуса у травні 2024.

Структура роботи. Логіка дослідження зумовила таку структуру магістерської роботи: вступ, три розділи, сім підрозділів, висновки, список використаних джерел, який складається із 83 найменувань. Загальний обсяг 90 сторінки. Обсяг власного тексту роботи становить 79 сторінок.

6

РОЗДІЛ I. СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ОБ'ЄДНАНИХ АРАБСЬКИХ ЕМІРАТІВ

Об'єднані Арабські Емірати розташовані в Перській затоці, регіоні, який протягом століть мав стратегічне значення для світових акторів^{1]}, і який сьогодні є «одним з найбільш озброєних і дуже нестабільних регіонів світу»².

Послаблення традиційних арабських політичних і військових центрів внаслідок потрясінь на Близькому Сході призвело до зміни поведінки арабських країн Перської затоки та посилення їхнього впливу. Яскравим прикладом цього є Об'єднані Арабські Емірати (далі – ОАЕ), які зараз позиціонують себе як ключовий гравець у регіональних процесах.

Після подолання внутрішньополітичних проблем в країні, федерація (до якої входять такі емірати: Абу-Дабі, Дубай, Аджман, Фуджейра, Рас-ель-Хайма, Шарджа та Умм-ель-Кувейн) взяла на себе одну з провідних ролей у протистоянні з політичним, економічним та військовим викликом, спричиненим «Арабською весною».

Країна сформувалася фактично в період радянсько-американського протистояння. Виведення британських військ з районів «на схід від Суеца» у 1971 році прискорило формування ОАЕ на території Трувейського узбережжя. Сорок п'ять років потому друга за величиною економіка на Близькому Сході – з найкраще підготовленими та оснащеними збройними силами серед арабських держав – концентрує свою зовнішню політику на боротьбі із регіональними загрозами і поширенні своєї влади далеко в регіоні.

Хоча стратегічні відносини зі Сполученими Штатами і членство в Раді співробітництва арабських держав Перської затоки (далі – РСАДПЗ) все ще залишаються ключовими компонентами оборонної політики ОАЕ, з початком регіональних потрясінь країна почала частіше використовувати свої збройні

¹ Wright S. Foreign Policy in the GCC States // In: Kamrava M. (Ed.). *International Politics of the Persian Gulf*. Syracuse: Syracuse University Press, 2011. P. 82

² Wright S. Foreign Policy in the GCC States... Pp. 82

сили. Напористість, характерна для зовнішньої політики ОАЕ, тісно пов'язана з їхніми сумнівами щодо майбутньої відданості Сполучених Штатів своїй безпеці, а також із занепокоєнням посиленням Ірану і радикального ісламу та їхнім впливом на внутрішню стабільність.

Геополітичне розташування еміратів Абу-Дабі, Аджман, Дубай, Фуджейра, Рас-ель-Хайма, Шарджа та Умм-ель-Кувейн у регіоні історично наражало їх на різного роду безпекові загрози, особливо з огляду на те, що вони затиснуті між кількома державами, які змагаються за регіональну гегемонію, зокрема Іраном і Саудівською Аравією.

Як наслідок, створення Об'єднаних Арабських Еміратів значною мірою було зумовлене цими загрозами. Дійсно, до об'єднання в ОАЕ в грудні 1971 року ці емірати були захищені від регіональних загроз завдяки контролю та протекторату з боку Великої Британії.

Вони були напівавтономними державами («договірними державами»³), які вільно керували своїми внутрішніми справами, але передавали свої військові, оборонні та зовнішньополітичні функції Великобританії. Однак британська політика відходу з регіону «на схід від Суеца», яка була оголошена прем'єр міністром Гарольдом Вільсоном 16 січня 1968 року в Палаті громад, несподівано показала незахищеність кожного утворення – до такої міри, що деякі правителі, в тому числі емір Абу-Дабі шейх Заїд бін Султан Аль Нахайян, запропонували британському уряду фінансово сприяти збереженню їх військової присутності⁴.

В результаті загроз та рішення Великої Британії все ж вийти з регіону, сім еміратів вдалися до другого найкращого варіанту забезпечення свого виживання – об'єднатися у федерацію⁵.

³ Термін походить від Trucial Oman – Договірний Оман, держава, яка створилася внаслідок договору між різними суб'єктами в регіоні

⁴ Nonneman G. Analyzing the Foreign Policies of the Middle East and North Africa: A Conceptual Framework // In: Nonneman G. (Ed.). Analyzing Middle East Foreign Policies and the Relationship with Europe. Hampshire: Routledge, 2005. Pp. 12

⁵ Hinnebusch R., Ehteshami A. (Eds.). The Foreign Policies of Middle East States. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers, 2014; Pp. 19. Ulrichsen K. C. The United Arab Emirates: Power, Politics and Policy-Making. New York: Routledge, 2017. Pp, 120

Об'єднання швидко виявилось недостатнім кроком, щоб гарантувати територіальну цілісність новоствореної країни. Дійсно, виведення британських військ створило значний вакуум влади, який регіональні держави швидко спробували заповнити. За день до виведення військ, 30 листопада 1971 року, ОАЕ зазнали військового вторгнення зі сторони Ірану, а саме Абу-Муса, Великий і Малий Тунба, трьох островів, що належали емірату Шарджа⁶.

Крім того, Саудівська Аравія також висунула територіальні претензії на частину еміратської території. ОАЕ втратили незалежність, яку вони здобули за Джиддським договором 1974 року, після того, як Саудівська Аравія три роки відмовлялася визнати нові незалежні ОАЕ. Протягом наступних десятиліть ОАЕ доводилося постійно боротися з регіональними потрясіннями: Ірано-іракська війна 1980-1988 років, вторгнення Іраку в Кувейт і його подальше звільнення в 1990-1991 роках – все це завдало значного впливу на розвиток новоствореної країни.

Незважаючи на ці загрози, більшість еміратів відмовилися від своєї автономії заради побудови федеративної держави, достатньо централізованої, щоб впоратися з безпековими викликами, з якими вони стикалися кожен окремо

Дві ключові проблеми в перші десятиліття існування федерації ілюструють напруженість відносини між суб'єктами федерації⁷. Перша з них стосувалася перерозподілу доходів від продажу нафти. Ще в 1976 році Абу-Дабі хотів, щоб усі доходи від продажу нафти, які він утримував здебільшого, були передані федеральній державі, але Дубай і Рас-ель-Хайма висловили спротив такій ініціативі. Розбіжності загнали ОАЕ в трирічну конституційну кризу, яку було остаточно розв'язано в 1980 році, коли Дубай погодився передавати приблизно 50% своїх нафтових доходів центральному уряду – стратегії, до якої через кілька років приєднався і Рас-ель-Хайма.

Другим проблемним питанням постала проблема об'єднання збройних сил. Таку реформу рішуче підтримував шейх Заїд, президент ОАЕ і лідер Абу-Дабі,

⁶Ulrichsen K. C. The United Arab Emirates..., С. 120.

⁷Там само, С. 96

який офіційно запровадив її своїм указом 6 травня 1976 року. Однак сильна опозиція Дубаю і Рас-ель-Хайма завадила його планам. Зрештою, було знайдено компроміс шляхом створення системи регіонального командування, але вона все одно розділила збройні сили на три окремі організації (Захід, Центр, Північ).

Зовнішня політика за часів шейха Заїда свідчить про структурну залежність зовнішнього середовища та зовнішньої політики малих держав, як пояснюють структурні реалісти. Дійсно, в перші десятиліття існування федерації Об'єднані Арабські Емірати майже виключно вдавалися до стратегії спостереження для забезпечення власної безпеки.

М'який характер еміратської зовнішньої політики у 80 та 90 роках 20 століття ознаменувався трьома окремими елементами. По-перше, зовнішня політика була нейтральною і збалансованою щодо регіональних проблем. Позиція еміратів щодо ірано-іракської війни (1980-1988 роки), яка сильно розділила країну, добре це демонструє. Під час війни федеративна держава не мала іншого вибору, окрім як не ставати на чийсь бік, оскільки з одного боку, емірати Дубай, Шарджа та Умм-ель-Кувейн, які були зацікавлені у збереженні тісних відносин з Іраном, відмовлялися займати будь-яку позицію, яка могла б зашкодити цим відносинам з іншого боку, емірати Абу-Дабі, Аджман, Фуджейра і Рас-ель-Хайма в тій чи іншій мірі підтримували Ірак, причому емір Рас-ель Хайма дійшов до того, що в односторонньому порядку запропонував Саддаму Хусейну створити військові авіабази на його території і здійснив офіційний візит до Іраку, де був прийнятий з усіма почестями глави держави⁸.

Завдяки невеликій території, молодим державним інститутам і особистості шейха Заїда, який «завжди був налаштований на мирне вирішення суперечок і відкритий діалог»⁹, еміратська федеративна держава під його керівництвом проводила послідовну політику дипломатичного посередництва на Близькому

⁸Mazrouei N. S. UAE-Saudi Arabia Border Dispute: The Case of the 1974 Treaty of Jeddah. University of Exeter, 2013. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/19743733.pdf> (date of access: June 28, 2024); 6. Duże ambicje małego państwa – polityka zagraniczna ZEA. Polski Instytut Spraw Międzynarodowych. August 28, 2020. URL: https://www.pism.pl/publikacje/Duze_ambicje_malego_panstwa__polityka_zagraniczna_ZEA. (date of access: June 30, 2024).

⁹Almezaini K. The UAE and Foreign Policy: Foreign Aid, Identities and Interests. С. 47.

Сході¹⁰ Фактично, еміратський президент особисто очолював ці зусилля під час ірано-іракської війни, кризи в Перській затоці, спричиненої вторгненням Іраку в Кувейт, у територіальній суперечці між Катаром і Бахрейном у 1990-х роках, а також наприкінці свого життя напередодні вторгнення США в Ірак у 2003 році.

Нарешті, еміратська м'якість також є результатом того, що ОАЕ віддають перевагу використанню м'якої сили перед жорсткою на регіональному рівні. За часів правління шейха Заїда основним інструментом зовнішньої політики стала іноземна допомога, що надходила з нафтових доходів країни¹¹. Він використовував для цього Фонд арабського економічного розвитку Абу-Дабі¹², який був створений ще в липні 1971 року.

За правління шейха Заїда еміратська зовнішня політика також була значною мірою мотивована факторами ідентичності. Почуття приналежності до спільної арабської нації підштовхувало еміратських лідерів до проведення політики підтримки арабського світу¹³. Фактично, той факт, що цю ідентичність поділяли всі еміратські правителі, зробив її рідкісною консенсусною політикою, яку федеративна держава могла легко прийняти. Хоча вона слугувала ключовому інтересу, який полягав у поступовому отриманні та закріпленні міжнародного визнання, ця політика також значною мірою була вираженням альтруїстичного бажання продемонструвати солідарність із співвітчизниками-арабами¹⁴.

Ключовим епізодом прихильності до арабськості, а точніше до палестинської справи, стала участь ОАЕ в нафтовому ембарго 1973 року та їхня підтримка «прифронтових держав» (Єгипту, Сирії та Йорданії). Окрім цієї події, ОАЕ також проводили проарабську зовнішню політику в довгостроковій перспективі. Так, їхня політика зовнішньої допомоги, яка становила до 10% ВВП у перші десятиліття існування країни, у 1970-х і 1980-х роках була переважно спрямована на арабський світ¹⁵.

¹⁰ Almezaini K. The UAE and Foreign Policy..., С 50.

¹¹ Nonneman G. Analyzing the Foreign Policies of the Middle East, С. 12

¹² Almezaini K. The UAE and Foreign Policy..., С 56

¹³ Ulrichsen K. C. The United Arab Emirates..., С. 59

¹⁴ UAE-US Security Relationship. URL: http://www.uae-embassy.org/uae-us-relations/security_2012 (date of access: November 7, 2024).

¹⁵ Almezaini K. The UAE and Foreign Policy, С. 112.

З огляду на малі розміри, географічне розташування та слабку федерацію ОАЕ, останнім стовпом їхньої зовнішньої політики була і залишається опора на зовнішні гарантії безпеки. Ця стратегія пройшла через два ключові періоди. Перший з них матеріалізувався з початком ірано-іракської війни, коли ОАЕ приєдналися до Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (далі – РСАДПЗ), щойно вона була створена у травні 1981 року. Приєднавшись до РСАДПЗ, яка мала стати головним оплотом проти зовнішніх загроз, ОАЕ та всі інші малі та нові незалежні держави Перської затоки мовчазно погодилися з гегемонією Саудівської Аравії на Аравійському півострові в обмін на гарантії безпеки.

Другий ключовий період розпочався з вторгнення Іраку до Кувейту в 1990 році, яке несподівано поклало край прихильності малих країн Перської затоки до Саудівської Аравії, проливши світло на її кричущу нездатність захистити Кувейт власними силами¹⁶. Як наслідок, після війни в Перській затоці малі країни Перської затоки звернулися до Заходу, і особливо до Сполучених Штатів, з проханням гарантувати їм свою безпеку. ОАЕ формально встановили безпекові зв'язки зі Сполученими Штатами 25 липня 1994 року, підписавши двосторонню Угоду про оборонне співробітництво, яка передбачала розміщення американських військ на базі Аль-Дафра в Абу-Дабі і дозволяла Сполученим Штатам «розміщувати обладнання на еміратських базах і використовувати Джебель-Алі для морських візитів американських військових кораблів, що патрулюють води Перської затоки»¹⁷.

В обмін на ці гарантії безпеки ОАЕ брали активну участь майже у всіх військових операціях США після війни в Перській затоці, за винятком вторгнення до Іраку в 2003 році, проти якого категорично виступав шейх Заїд. Таким чином, ОАЕ стали «єдиною арабською країною, яка брала участь разом з

¹⁶The United Arab Emirates (UAE): Issues for U.S. Policy. Congressional Research Service. May 10, 2022. URL: <https://sgp.fas.org/crs/mideast/RS21852.pdf> (date of access: July 26, 2024).

¹⁷UAE-US Security Relationship. URL: http://www.uae-embassy.org/uae-us-relations/security_2012 (date of access: November 7, 2024).

зусилля, не слід розглядати як прояв еміратської слабкості. Скоріше, їх слід розуміти як результат еміратського альянсу зі Сполученими Штатами, який спонукав ОАЕ підтримати свого гаранта безпеки, а також як результат далекоглядної політики самого шейха Заїда, спрямованої на нарощування збройних сил своєї держави. Більше того, слід зазначити, що прихильність ОАЕ до США не призвела до відмови від панарабської зовнішньої політики за часів шейха Заїда. Насправді ОАЕ намагалися примирити ці дві орієнтації, про що свідчить еміратська критика американських санкцій проти Іраку в 1990-х роках, особиста підтримка шейхом Заїдом приватних еміратських ініціатив, спрямованих на полегшення страждань іракського населення в цей період, а також рішуча опозиція шейха Заїда проти американського вторгнення в Ірак у 2003 році¹⁹.

Концентрація влади в Абу-Дабі та взяття на себе сильного лідерства в ОАЕ є одним з факторів посилення ролі країни в регіоні. Ця динаміка була започаткована приходом до влади нового покоління лідерів у Дубаї після смерті шейха Мактума 7 жовтня 1990 року. Прагнучи перетворити свій емірат на глобальне місто і зосередившись на економічній досконалості, а не на політичному домінуванні, нові правителі Дубаю вважали за потрібне дозволити Абу-Дабі розширюватися і консолідувати федеральний уряд, доки їм не заважали реалізовувати свій власний економічний порядок денний.

Зміна поколінь в еміратському керівництві, як на вершині федеративної держави, так і в інших ланках державного апарату, також уможливила радикальні зміни у зовнішній політиці Еміратів. Дійсно, «якщо старше, перше покоління еміратських лідерів було більш виваженим і обдуманим, користувалося консультативним методом прийняття рішень, то нинішнє, молоде покоління лідерів є більш непокірним і менш стриманим у проведенні більш агресивної

¹⁸ UAE-US Security Relationship.

¹⁹ Там само.

політики». Сходження шейха Мухаммеда бін Заїда, спадкоємного принца Абу Дабі, на вершину еміратської держави одночасно уособлює цю зміну і посилює її²⁰.

Як третій син шейха Заїда, він не став правителем Абу-Дабі після смерті

батька. Ця функція була скоріше покладена на шейха Халіфу, старшого сина Заїда. Однак слабка особистість останнього і політична кмітливність Мухаммеда бін Заїда швидко дозволили йому здійснювати значний вплив на процес прийняття рішень в еміраті, аж до того, що він став фактичним правителем Абу Дабі і ОАЕ після того, як шейх Халіфа переніс інсульт у січні 2014 року. З цієї позиції він ще більше зміцнив свою владу, запровадивши ультраавторитарну політичну систему, на вершині якої він перебуває²¹.

Враховуючи центральну роль Мухаммеда бін Заїда в сучасному процесі прийняття рішень, еміратська зовнішня політика значною мірою є прямим продуктом його особистості і світогляду. Як колишній військовий, який з 1993 по 2004 рік обіймав посаду начальника штабу еміратських збройних сил, Мохаммед бін Заїд дотримується гоббсівського погляду на міжнародні відносини і глибоко вірить в ефективність військового інструменту для вирішення політичних розбіжностей. Він значною мірою провів консолідацію еміратських збройних сил, які сьогодні відомі в усьому світі своєю ефективністю та професіоналізмом. Також саме під його керівництвом в ОАЕ в червні 2014 року було запроваджено обов'язкову військову службу та реалізовано політику сприяння розвитку високоякісної місцевої оборонної промисловості²².

Крім того, Мохаммед бін Заїд є дуже амбітним правителем, який прагне зробити свою країну «регіональною державою з міжнародним впливом»²³. Він підтримує глобальне бачення своєї країни, яке Рорі Міллер і Гаррі Верховен

²⁰ Krzymowski A. Role and Significance of the United Arab Emirates Foreign Aid for Its Soft Power Strategy and Sustainable Development Goals // *Social Sciences*. MDPI. 2022. Vol. 11, No. 48. С. 5.

²¹ Krzymowski A. Role and Significance of the United Arab Emirates Foreign Aid, С. 8.

²² 11. Fathi A. Portraits of Mohammed bin Salman (MBS) and Mohammed bin Zayed (MBZ) – Crown Prince of Saudi Arabia and Chairman of the Executive Council of Abu Dhabi // *Institut Montaigne*. 2018. 13 November. URL: <https://www.institutmontaigne.org/en/blog/portraits-mohammed-bin-salman-mbs-and-mohammed-bin-zayed-mbz-crown-prince-saudi-arabia-and-chairman> (date of access: July 02, 2024).

²³ Miller R., Verhoeven H. Overcoming Smallness: Qatar, the United Arab Emirates and strategic realignment in the Gulf // *International Politics*. 2020. Vol. 57. С. 15

красномовно охрестили «Світовим баченням порту Дубай»²⁴ і яке полягає в перетворенні ОАЕ в цілому на домінуючий комерційний і фінансовий центр, що з'єднує Схід і Захід у західній частині Індійського океану. У глобальних рамках Мохаммед бін Заїд також працює над зміною політичного устрою на Близькому Сході. Це той лідер, який прагне побудувати міцну країну, спирається на два стовпи:

(економічний) лібералізм, який уособлює Дубай, і (світський) ультра авторитаризм, який запроваджує Абу-Дабі²⁵.

Зовнішня політика Еміратів також отримала можливість змінитися в результаті тенденції до зростання міжнародних цін на нафту, що спостерігалася на початку 21-го століття. Зростання ціни бареля нафти з 20 доларів США у 2002 році до понад 140 доларів США у 2008 році та її стабілізація на рівні близько 100 доларів США до 2014 року стали для ОАЕ, які є важливим гравцем на нафтовому ринку, значним вигрешем. Фінансові ресурси країни стрімко зросли в результаті цієї тенденції²⁶.

Крім того, регіональне та міжнародне середовище Об'єднаних Арабських Еміратів трансформувалося через зміщення центру тяжіння світової економіки на Схід.

Цей зсув спочатку підштовхнув ОАЕ до інтернаціоналізації своєї зовнішньої політики та зміцнення зв'язків з азійськими державами, як зазначено в глобальному баченні ОАЕ Мухаммеда бін Заїда. Крім того, це піднесення також мало глибокий вплив на близькосхідну геополітику, спричинивши повільний, але структурний відхід США з Близького Сходу. Відхід Вашингтону був ініційований адміністрацією Обама, а саме доктриною «розвороту до Азії», яка конкретно означала, що США відійдуть від своєї безумовної підтримки близькосхідних режимів.

Як наслідок, особливо в контексті Арабської весни та у світлі майже виняткової залежності ОАЕ від американських гарантій безпеки для

²⁴ Miller R., Verhoeven H. Overcoming Smallness: Qatar, the United Arab Emirates, С. 17

²⁵ Там само, С. 18

²⁶ 13. Worth R. F. Mohammed bin Zayed's Dark Vision of the Middle East's Future // The New York Times. 2020. 22 January. URL: <https://nyti.ms/37NmBqJ> (date of access: September 7, 2024).

забезпечення свого виживання, Абу-Дабі були ще більше підштовхнуті до прийняття все більш самостійної зовнішньої політики та автономного відстоювання своїх інтересів.

Нарешті, останнім фактором, який одноосібно спричинив зміни у зовнішній політиці Еміратів, став спалах Арабської весни 2011 року. Загрожуючи таким стійким режимам, як туніський, єгипетський, сирійський та бахрейнський,

Арабська весна перевернула безпосереднє регіональне оточення ОАЕ і, по суті, поставила арабський світ на роздоріжжя. Як наслідок, а також у відповідь на загострення загрози спричинених «арабською весною», Об'єднані Арабські Емірати почали реалізовувати настійливу та активнішу і дедалі більш самостійну зовнішню політику. Політика була поставлена на службу безпеці і виживанню ОАЕ та реалізації так званого «світового порту Дубаю»²⁷. У свою чергу, ці дві цілі трансформувалися в наступні п'ять ключових напрямків політики: - придушення «Мусульманського братства» і будь-яких інших ісламістських груп, включно з «Аль-Каїдою» та «Ісламською державою».

- максимальне стримування іранського впливу, з пріоритетом на Аравійський півострів.
- досягнення впливу у світовій економіці через позиціонування себе як «держави-містка».
- зростання престижу на світовій арені.
- диверсифікація співробітництва у сфері безпеки та оборони. Придушення «Братів-мусульман» та інших ісламістських угруповань на Близькому Сході було першочерговим завданням ОАЕ в епоху «арабської весни». У світогляді еміратських лідерів ці групи, особливо «Мусульманське братство», були найбільшою загрозою для безпеки їхньої країни. Тому вони очолили широкомасштабну і багатогранну кампанію проти цих груп практично у

²⁷ Активізація економічного вектору політики

всіх країнах Близького Сходу і Північної Африки. Найважливіші зусилля були спрямовані на Єгипет і Лівію.

В Єгипті ОАЕ швидко підтримали – попри опозицію США – державний переворот 2013 року, здійснений генералом Абдель Фатахом ас-Сісі, який поклав край єгипетському демократичному експерименту і правлінню «Братів мусульман». Ця підтримка перетворилася на масивну фінансову допомогу єгипетському режиму. До кінця жовтня 2013 року ОАЕ запропонували єгипетському уряду 4,9 мільярда доларів США допомоги, а на початку 2015 року їхня фінансова підтримка перевищила 14 мільярдів доларів США. Це зробило ОАЕ найбільшим донором серед країн-членів Ради співробітництва арабських держав Перської затоки, які

разом запропонували понад 20 мільярдів доларів США фінансової підтримки. Крім того, ОАЕ мобілізували свої державні підприємства і приватний сектор для масового інвестування в Єгипет, включаючи амбітний житловий проект вартістю до 40 млрд. доларів США, узгоджений між будівельною компанією Arabtec, що базується в Дубаї, і єгипетською армією в березні 2014 року²⁸ [17].

У Лівії ОАЕ відіграли важливу роль у боротьбі з «Мусульманським братством». Після операції під проводом НАТО з усунення Муаммара Каддафі, в якій ОАЕ брали участь дванадцятьма винищувачами, зусилля еміратів були зосереджені на підтримці антиісламістських ополченців. Підтримка ОАЕ була спрямована насамперед на самопроголошену Лівійську національну армію генерала Халіфи Хафтара, одну з двох домінуючих коаліцій у громадянській війні в Лівії. У військовому плані ОАЕ завдавали точних авіаударів за допомогою безпілотників і винищувачів-бомбардувальників від імені Хафтара і передали величезну кількість військового спорядження, в тому числі 3 000 тонн обладнання тільки в січні 2020 року. На дипломатичному рівні ОАЕ використовували свої альянси із західними столицями, особливо з Францією, щоб зміцнити міжнародний авторитет Хафтара і заручитися підтримкою його коаліції.

²⁸ Heard-Bey F. From Trucial States to UAE: A Society in Transition. London; New York: Longman, 2018. P. 381

Зусилля еміратів з придушення «Мусульманського братства» досягли кульмінації в червні 2017 року.

Того ж року ОАЕ разом із Саудівською Аравією, Єгиптом і Бахрейном очолили безпрецедентне ембарго проти Катару, регіонального лідера «Братів мусульман».

Це ембарго мало на меті обмежити регіональну підтримку Катаром «Братів-мусульман» і перетворити його на «васальну державу». Заходи ОАЕ проти Катару стали апогеєм кампанії з придушення ісламістських груп у регіоні.

З цією метою ОАЕ вдалися до значного обсягу жорсткої сили і, загалом, до вкрай ворожої дипломатії по відношенню до цієї країни.

Відносини між двома країнами досягли апогею вже у 2011 році, коли високопосадовці Еміратів (дещо неправдиво) звинуватили Іран у спричиненні повстання в Бахрейні та втручанні у внутрішні справи країни. У відповідь на це повстання, в якому Іран об'єктивно був найбільше зацікавлений, РСАДПЗ відправила свій військовий підрозділ, Сили захисту півострова, для придушення

протестів – і тут також, незважаючи на опозицію США до такого втручання. ОАЕ надали 500 поліцейських до складу цих сил, що зробило їх другим найбільшим контрибутором після Саудівської Аравії, яка надіслала 1000 солдатів з Національної гвардії Саудівської Аравії²⁹.

ОАЕ також були другим за важливістю контрибутором в коаліційній операції в Ємен під проводом Саудівської Аравії, розпочатої в березні 2015 року, офіційною метою якої було відновлення влади єменського уряду шляхом витіснення повстанців-хуситів, які є близькими до Ірану. З самого початку своєї інтервенції ОАЕ взяли на себе провідну роль у наземній війні. Вони були стрижнем операції «Голден», покликаної повернути Аден і південний Ємен – десантна висадка, очолювана ОАЕ з метою захоплення Адена, приголомшила міжнародних спостерігачів.

Підсумовуючи, стверджуємо, що все це продемонструвало, наскільки радикально змінилася еміратська зовнішня політика. З пасивного «спостерігача

²⁹ Armijo J. DragonMart, the Mega-Souk of Today's Silk Road // Middle East Report. 2014. No. 270. Spring. URL: <https://merip.org/2014/05/dragonmart-the-mega-souk-of-todays-silk-road/> (date of access: August 09, 2020)

задля безпеки» вона перетворилася на активного «гравця в формуванні структури безпеки».

Водночас, звернення до жорсткої сили не означало відмови від традиційної політики «м'якої сили» ОАЕ. Так, країна продовжує проводити гуманітарні операції, в тому числі на власних театрах військових дій. Наприклад, у Південному Ємені ОАЕ протягом кількох місяців після розгортання військового контингенту виділили значну суму допомоги на десятки проектів з відновлення, в тому числі на відновлення електромережі Адена та реконструкцію 154 шкіл. Таким чином, поєднання «жорсткої» і «м'якої» сили дозволило ОАЕ застосувати «розумну силу» в деяких регіонах.

Як підкреслювалося раніше, позиціонування ОАЕ як «держави-містка», що комерційно і фінансово з'єднує Схід і Захід, також є одним з головних пріоритетів еміратських лідерів³⁰.

Фактично, це лежить в основі більшої частини зовнішньої політики країни як на регіональній, так і на міжнародній арені з 2000-х років. На міжнародному рівні

ОАЕ прагнули зміцнити свої фінансово-економічні зв'язки з Європою, Східною Африкою та Азією, щоб утвердити своє домінування як головного комерційного та фінансового центру західної частини Індійського океану – особливо у світлі зростаючої конкуренції, спричиненої аналогічними амбіціями їхніх сусідів. Це стало очевидним під час світової фінансової кризи 2007-2008 років, коли суверенні фонди Абу-Дабі (та інших країн Перської затоки) слугували «живильним середовищем» для західних фінансових ринків.

На міжнародній арені ОАЕ також зміцнили свої зв'язки з державами Східної Африки, на які, як не дивно, припадало 84% бюджету еміратської зовнішньої допомоги у 2013 році. Крім того, ОАЕ доклали значних зусиль для зміцнення своїх відносин з азійськими державами, особливо з Китаєм, враховуючи його економічну вагу та проект «Пояс і шлях», оголошений Сі Цзіньпіном у вересні 2013 року, який якраз і спрямований на зміцнення зв'язків між Азією, Європою та Африкою. Наразі позиція ОАЕ є фактично найсильнішою

³⁰ Armijo J. DragonMart, the Mega-Souk of Today's Silk Road ...

в західній частині Індійського океану. Однак ОАЕ також стикаються з двома ключовими викликами для своєї домінуючої позиції як провідного центру міжнародної торгівлі: незахищеність торгового шляху Червоним морем і зростаюча конкуренція, про яку йшлося вище³¹.

Зусилля ОАЕ, спрямовані на вирішення цих проблем, складають їхню регіональну зовнішню політику, спрямовану на позиціонування себе як держави зв'язуючої ланки. Ця політика складається з двох стовпів, які взаємопов'язані.

Перший полягає в тому, щоб виступати в ролі домінуючої сили і гаранта безпеки в Перській Затоці. У зв'язку з цим ОАЕ розширили свою військову присутність і вплив у цьому регіоні, особливо навколо Баб-ель-Мандебської протоки, через яку проходить близько 9% усієї нафти, що постачається морським шляхом. Завдяки своїй участі у війні в Ємені вона стабілізувала і убезпечила єменське узбережжя через місцевих маріонеток і створила військові бази на островах Сокотра і Перим. Крім того, вона створила інші військові бази на африканському узбережжі Червоного моря: з вересня 2015 року вона керує військовою базою в Ассабі (Еритрея), яка є ключовою платформою для її військових зусиль у війні в Ємені, а з лютого 2017 року – в Бербері (Сомаліленд)³².

Для забезпечення безпеки на морі ОАЕ надають допомогу і тренують місцеві сили безпеки в Сомаліленді і Пунтленді, в тому числі в антипіратських операціях. Синергічно з цією військовою стратегією ОАЕ також намагаються отримати управління важливими портовими об'єктами на узбережжі Червоного моря і в Аденській затоці. Світовий порт Дубаю, (еміратський державний морський логістичний гігант), є головним інструментом у рамках цієї політики. За останні роки він отримала концесії на управління портовими об'єктами в Бербері (Сомаліленд), Босасо (Пунтленд), Кісмайо (Джубаленд), Бараве (Південно-Західний штат Сомалі), а також, як повідомляється, в Еритреї, що

³¹ 20. Fulton J. The United Arab Emirates' Pivot To Asia // Asia Society. 2020. 21 September. URL: <https://asiasociety.org/asias-new-pivot/united-arab-emirates> (date of access: July 10, 2024). ³² 19. Saadi D. UAE, Israel May Cooperate on Water Desalination, Solar Energy: Minister // SPG Global. 2020. 15 September. URL: <https://www.spglobal.com/commodityinsights/ko/market-insights/latest-news/electric-power/091520-uae-israel-may-cooperate-on-water-desalination-solar-energyminister> (date of access: July 15, 2024).

20

додає до більш ніж 70 терміналів, якими компанія управляє на всіх шести континентах. Таке розширення дозволяє ОАЕ зберігати свою домінуючу позицію як держави-зв'язки в західній частині Індійського океану³³.

По-четверте, зовнішня політика ОАЕ докладає значних зусиль для здобуття престижу на світовій арені через проекцію «м'якої сили». Інтерес до такої політики федеративна держава проявила наприкінці 2000-х років через погану аналітику в пресі, яку вона мала на Заході після терористичних атак 11 вересня. Еміратські лідери інвестували значні кошти, щоб створити міжнародний бренд своєї країни і завоювати «серця і уми»³⁴ світу в багатьох сферах: туризм, в який Дубай вже інвестував значні кошти з початку 1990-х років, будуючи найсучаснішу інфраструктуру і розважальні заклади; лобіювання і зв'язки з громадськістю, в основному в США; освіту, головним досягненням якої стало створення Нью-Йоркського університету в Абу-Дабі; масова культура, про що свідчать Дубай і Абу-Дабі, які брали активну участь у створенні таких кінофільмів-блокбастерів, як «Місія неможлива: Протокол «фантом» і «Зоряні війни: Пробудження сили»; спорт, про що свідчать щорічні лютневі тенісні чемпіонати в Дубаї та поглинання Манчестер Сіті у 2008 році; світові бренди світового рівня, серед яких Emirates та Etihad Airlines; висока культура, зокрема проведення в Дубаї всесвітньої виставки ЕКСПО-2020³⁵.

Нарешті, за останні кілька років ОАЕ також використовували велику кількість

м'якої сили, позиціонуючи себе як поборника толерантності. Кульмінацією цієї політики став історичний візит Папи Франциска до ОАЕ в лютому 2019 року, під час якого він підписав разом з Великим імамом Аль-Азхара Ахмадом Аль-Тайєбом документ «Людське братерство заради миру в усьому світі та спільного життя»³⁶.

³³ 21. Sherwood L. Risk Diversification and UAE Foreign Policy // In: Almezaini K., Rickli J.-M. (Eds.). *The Small Gulf States: Foreign and Security Policies before and after the Arab Spring*. London: Routledge, 2017, С. 15 ³⁴ Як говорив Дж. Най і Дж. Кохейн, окреслюючи м'яку силу

³⁵ Sherwood L. Risk Diversification and UAE Foreign Policy, С. 12

³⁶ Katzman K. *The United Arab Emirates (UAE): Issues for U.S. Policy* // Congressional Research Service Report for Congress. 2020. 3 March.

Нарешті, останнім елементом еміратської зовнішньої політики стала значна диверсифікація угод у сфері оборони і безпеки, що, в свою чергу, посилює її самодостатність. Ці зусилля, покликані покласти край виключній залежності від Сполучених Штатів, розпочалися ще в 2004 році, коли ОАЕ приєдналися до «Стамбульської ініціативи співпраці» а рамках НАТО. У 2008 році ОАЕ підписали угоду з Францією, що дозволяє їй військову присутність в ОАЕ. Згідно з цією угодою, 400 французьких військовослужбовців військово-морських, сухопутних і військово-повітряних сил розміщені в так званому Camp de la Paix («Табір миру»)³⁷.

ОАЕ також намагаються посилити свою безпекову співпрацю в рамках РСАДПЗ з початку «арабської весни»³⁸. Хоча після кризи в Перській затоці 2017 року Рада перебуває в стані застою, важливим є офіційне створення в 2013 році об'єднаної військової командної структури, призначеної для управління 100 000 солдатів. Крім того, ОАЕ вже в грудні 2017 року почали компенсувати збої в роботі РСАДПЗ, уклавши з Саудівською Аравією військово-політичний союз, який має потужний і довгостроковий потенціал, враховуючи особисті тісні зв'язки Мухаммеда бін Салмана і Мухаммеда бін Заїда³⁹.

На додаток до зміцнення зв'язків зі своїми сусідами, ОАЕ в останні кілька років почали співпрацювати з незахідними державами в питаннях безпеки і оборони. Наприклад, «Угода про всеосяжне стратегічне партнерство», яку вони підписали з Індією в січні 2017 року, включає угоду про співпрацю в галузі безпеки і оборони⁴⁰. ОАЕ також продовжують залишатися основним імпортером зброї з Росії (у 2019-2023 роках вони були найбільшим російським оборонним

³⁷Saidy B. The Gulf Cooperation Council's Unified Military Command // Foreign Policy Research Institute, The Philadelphia Papers. 2014. No. 6, October. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/184748/saidy_web.pdf (date of access: September 18, 2024).

³⁸Wintour P. UAE announces new Saudi alliance that could reshape Gulf relations // The Guardian. 2017. 5 December. URL: <https://www.theguardian.com/world/2017/dec/05/uae-saudi-arabia-alliance-gulf-relations-gcc> (date of access: October 29, 2024).

³⁹Fathi A. Portraits of Mohammed bin Salman (MBS) and Mohammed bin Zayed (MBZ) – Crown Prince of Saudi Arabia and Chairman of the Executive Council of Abu Dhabi // Institut Montaigne. 2018. 13 November. URL: <https://www.institutmontaigne.org/en/blog/portraits-mohammed-bin-salman-mbs-and-mohammed-bin-zayed-mbz-crown-prince-saudi-arabia-and-chairman> (date of access: May 10, 2024).

⁴⁰Chaudhury D. R. India, UAE ink 14 pacts in key areas like defense and security // Economic Times. 2018. 13 July. URL: <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/india-uae-ink-14-pacts-in-key-areas-like-defence-security/articleshow/56780124.cms?from=mdr> (date of access: October 9, 2024).

22

клієнтом), а також, як повідомляється, почали купувати зброю в Китаї – і найвідоміший з них – озброєний безпілотною Wing Loong II, який вони активно використовували у своїх військових операціях в Ємені та Лівії⁴¹.

Нарешті, що цікаво, ОАЕ також долучилися до м'якої, але безпрецедентної співпраці з Ізраїлем у сфері безпеки в рамках своєї ширшої стратегії взаємодії з цією країною у світлі їхньої спільної ворожості до «Братів-мусульман» та Ірану. Так, ОАЕ нібито придбали ізраїльські системи протиповітряної оборони для лівійського фронту і ведуть переговори з Моссадом, ізраїльською службою зовнішньої розвідки, про надання військової допомоги ополченцям Халіфи Хафтара.

Ствердно можемо зазначити, що еміратська зовнішня політика була гіперактивною з моменту початку Арабської весни, як для забезпечення життєво важливих інтересів, так і для захисту інтересів, які не є життєво важливими, наприклад, позиціонування ОАЕ як держави-зв'язки. Без сумніву, ця зовнішня політика мала значні досягнення, не в останню чергу завдяки престижу країни на світовій арені. Проте іноді обмежені результати зовнішньої поведінки ОАЕ і, на більш фундаментальному рівні, невеликий розмір країни ставлять під сумнів стійкість її нової зовнішньої політики.

По-перше, кампанія проти Катару, розпочата в червні 2017 року, не дала очікуваних результатів. Запровадивши проти нього ембарго, ОАЕ мали на меті обмежити вплив Катару в регіоні та повернути його зовнішню політику у відповідність до підтримки РСАДПЗ дружнього до Заходу, світського та авторитарного політичного устрою на Близькому Сході. Однак ця політика не тільки не стримала політику Катару (фактично, Катар вже згорнув її з моменту приходу до влади шейха Таміма, який спочатку зосередився більше на внутрішніх питаннях, ніж на зовнішніх), але навіть виявилася контрпродуктивною.

Дійсно, через ембарго Катар був змушений зміцнювати свої відносини з регіональними державами, які вважаються конкурентами ОАЕ, наприклад, з Туреччиною. Імпорт Катару з Туреччини зріс з менш ніж 600 мільйонів доларів США у 2016 році до понад 1,2 мільярда доларів США у 2018 році, а двосторонні зв'язки у сфері безпеки були посилені рішенням про збільшення військової присутності Туреччини з 300 солдатів до 3,000-5,000 солдатів у Катарі, де вона вже має військову базу з 2015 року. Крім того, ембарго підірвало геокомерційне домінування Джебель Алі, що є стрижнем стратегії ОАЕ позиціонувати себе як держави-зв'язки. Внаслідок ембарго Катар перенаправив свої шляхи постачання через Оман, який також скористався можливістю позиціонувати себе як альтернативний Дубаю комерційний центр⁴².

Крім того, безпека ОАЕ була скомпрометована через їхню участь у війні в Ємені та жорстку позицію щодо Ірану, яка полягала в тому, що вони виступали проти Спільного всеосяжного плану дій і приєдналися до американської кампанії так званого «максимального тиску»⁴³.

По-перше, поступово досягнувши успіху в придбанні і маніпулюванні такими технологіями, як балістичні ракети і безпілотники, хусити стали прямою загрозою для еміратської території, незважаючи на їхню віддаленість. Про це свідчить здатність угруповання здійснювати широкий спектр атак в глибині території Саудівської Аравії, і, схоже, воно вже здійснило три напади на високопоставлені еміратські об'єкти: атомну електростанцію «Барака» в ОАЕ, яка на той час перебувала на стадії будівництва, 3 грудня 2017 року; міжнародний аеропорт Абу-Дабі 27 липня 2018 року; і міжнародний аеропорт Дубая 30 вересня 2018 року. Крім того, хусити кілька разів відкрито погрожували ОАЕ ракетними атаками⁴⁴.

⁴²Shaker N. Will Houthis follow up on their threats to hit UAE targets? // Al-Monitor. 2019. 29 September. URL: <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2019/09/yemen-houthis-threaten-uae-saudi-arabia-attacks.html> (date of access: September 19, 2024).

⁴³ Shaker N. Will Houthis follow up on their threats to hit UAE targets?.

⁴⁴Vahdat A., Batrawy A. UAE and Iran hold rare talks in Tehran on maritime security // AP News. 2019. 31 July. URL: <https://apnews.com/49c6da1c33fd45bbaf1b14836ee5e2ec> (date of access: August 13, 2024).

На додаток до цих загроз, ОАЕ також опинилися під перехресним вогнем між США та Іраном у контексті зростання напруженості між ними у 2018-2020 роках. 12 травня 2019 року чотири нафтові танкери, що належали ОАЕ, Саудівській Аравії та Норвегії, були атаковані в еміратських територіальних водах. Хоча Іран не заявляв про ці напади, Сполучені Штати прямо звинуватили цю країну, тоді як ОАЕ не стали перекладати провину на неї, обмежившись лише заявою, що напад, ймовірно, був здійснений «державним суб'єктом»⁴⁵.

В результаті такого зростання напруженості ОАЕ вже почали зменшувати свою ворожість до Ірану і навіть співпрацювати з цією країною. Лише через кілька тижнів після інциденту з танкером ОАЕ вперше за шість років відправили делегацію до Тегерана для обговорення питань морської безпеки. Крім того, ОАЕ також направили медичну допомогу Ірану на тлі кризи, спричиненої коронавірусом.

Підсумовуючи, можемо зазначити, що Об'єднані Арабські Емірати, завдяки своєму стратегічному розташуванню в Перській затоці та історії як напівавтономних держав, еволюціонували з часу свого створення у 1971 році в потужного регіонального гравця. Від початкової стратегії захисту через міжнародні союзи, такі як РСАДПЗ, до активної зовнішньої політики, вони змогли адаптуватися до викликів «арабської весни», зміцнення Ірану та ослаблення традиційних союзників, таких як США. Від використання «м'якої сили» у вигляді гуманітарної допомоги та інвестицій до застосування «жорсткої сили» в Ємені й Лівії, ОАЕ активно балансують між безпекою, економічним зростанням та поширенням впливу. Завдяки амбітному керівництву, наприклад, шейха Мухаммеда бін Заїда, федерація зміцнила свої збройні сили та позиціонувала себе як «державу-місток» між Сходом і Заходом, хоча нова зовнішня політика стикається зі значними викликами, включно з регіональною конкуренцією та залежністю від світових енергетичних ринків.

⁴⁵ Vahdat A., Batrawy A. UAE and Iran hold rare talks in Tehran on maritime securit.

Об'єднані Арабські Емірати є унікальним прикладом трансформації від напівавтономних «договірних держав» до потужного гравця на регіональній та міжнародній аренах. Створення федерації у 1971 році було реакцією на загрози, пов'язані із виведенням британських військ та необхідністю забезпечення безпеки на фоні регіональної нестабільності. Перші роки існування ОАЕ характеризувалися спробами вирішити внутрішні конфлікти між еміратами, такими як перерозподіл нафтових доходів і створення єдиних збройних сил, що сформували основу для сучасної централізованої держави.

Історично зовнішня політика ОАЕ ґрунтувалася на нейтралітеті, співпраці з регіональними та західними партнерами, а також використанні «м'якої сили», як-от дипломатія, гуманітарна допомога та інвестиції. Проте спалах «арабської весни» у 2011 році став ключовим моментом, що кардинально змінив підходи Еміратів до забезпечення своїх національних інтересів. У відповідь на загрози ісламізму, посилення Ірану та ослаблення традиційних арабських центрів впливу, ОАЕ прийняли агресивнішу та більш автономну зовнішню політику. Вони активно втручаються у регіональні конфлікти, зокрема в Ємені та Лівії, підтримують антиісламістські сили та протистоять іранському впливу, водночас зберігаючи дипломатичні зв'язки зі США, Францією та навіть Китаєм.

Під керівництвом шейха Мухаммеда бін Заїда, Емірати наростили військовий потенціал і провели модернізацію своїх збройних сил, що дозволило їм використовувати «жорстку силу» як інструмент зовнішньої політики. Водночас вони продовжують вкладати значні ресурси в гуманітарні проекти, розширення торгівлі та інфраструктурні інвестиції, які сприяють формуванню іміджу країни як «держави-містка», що з'єднує Схід і Захід. Ця стратегія є невід'ємною частиною позиціонування ОАЕ як ключового гравця в західній частині Індійського океану.

26

Попри успіхи у зміцненні престижу на світовій арені, зовнішня політика Еміратів стикається з викликами. Кампанія проти Катару, війна в Ємені та жорстка позиція щодо Ірану викликали регіональні напруження та поставили під загрозу внутрішню безпеку. Водночас залежність від світових енергетичних ринків та конкуренція з іншими регіональними державами, такими як Саудівська Аравія і Туреччина, ускладнюють досягнення довгострокових цілей. ОАЕ прагнуть балансувати між глобальною економічною інтеграцією, регіональним впливом і

зміцненням внутрішньої стабільності, але успіх цієї стратегії залишається залежним від здатності країни адаптуватися до швидкоплинної геополітичної динаміки.

27

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИКО-ДИПЛОМАТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ВЗАЄМИН ОБ'ЄДНАНИХ АРАБСЬКИХ ЕМІРАТІВ З КРАЇНАМИ ЄВРОПИ

2.1. Політичний вимір відносин з країнами Європи

Відносини між ОАЕ та Європейським Союзом і його членами поступово поглиблюються з 2011 року. Це пов'язано з новою динамікою та інституціями Спільної зовнішньої та безпекової політики (далі – СЗБП), заснованої на Лісабонському договорі. Крім того, в той час Близький Схід і ЄС переживали наслідки так званої Арабської весни. Ще однією причиною є нова стратегія США, прийнята в 2011 році, яка оголосила про зміщення стратегічних інтересів США з Атлантики і Близького Сходу в Тихоокеанський регіон, Східну Азію⁴⁶.

Ця ситуація впливає на стратегії як європейських, так і близькосхідних країн. Об'єднані Арабські Емірати реалізують стратегію зовнішньої та безпекової політики з більшим акцентом на диверсифікацію стратегічних альянсів. Крім того, Об'єднані Арабські Емірати змінюють джерела своїх доходів. ОАЕ скорочують видобуток нафти і зосереджуються на «зеленій» економіці та відновлюваній енергетиці. У цих сферах Європейський Союз став цінним стратегічним партнером. Однак досі існує думка, що ефективніше проводити політику щодо ЄС через його лідерів, ніж через бюрократичний Брюссель. У зв'язку з цим Велика Британія традиційно сприймалася ОАЕ як один з найбільш значущих партнерів у двосторонніх відносинах та впливова держава-член ЄС. Однак після Brexit ця ситуація змінилася.

Таким чином, відносини з Францією та Німеччиною набули додаткових переваг. У 2015 році Об'єднані Арабські Емірати визнали Польщу стратегічним партнером, лідером Центрально-Східної Європи. Таким чином, Польща отримала можливість бути разом з Францією та Німеччиною в групі найбільш значущих партнерів, держав-членів ЄС.

⁴⁶Saint-Prot C. French Policy Towards the Arab World. Emirates Center for Strategic Studies and Research. Emirates Lecture Series. 2003. No. 42., С. 32

Зустріч міністрів з європейських справ Франції, Німеччини та Польщі у січні 2020 року, а на початку лютого офіційний візит президента Еммануеля Макрона до Польщі з чітким меседжем про необхідність реалізації стратегії щодо ОАЕ.

Зовнішня і безпекова політика Франції щодо арабського світу має стратегічні цілі і принципи, що передбачають широкий спектр співпраці, включаючи економічну, культурну і політичну⁴⁷. До травня 1998 року Франція була основним постачальником зброї для ОАЕ і партнером у військовому співробітництві. Незважаючи на значущість Сполучених Штатів у Перській затоці, особливо під час війни 1990-1991 років.

У 1993 році Об'єднані Арабські Емірати купили у Франції 390 танків Leclerc і 46 броньованих ремонтно-евакуаційних машин замість танків M1A2, запропонованих США. Це рішення підтвердило роль і значення Франції для ОАЕ. У 1995 році Об'єднані Арабські Емірати підписали угоди про оборонну співпрацю з Францією і США. Більше того, у квітні 1999 року Об'єднані Арабські Емірати підписали зі США контракт на придбання 80 літаків F-16. Таким чином, як підкреслює Дазі-Гені, Об'єднані Арабські Емірати стали зоною конкуренції між французькими і американськими постачальниками озброєнь⁴⁸.

Спочатку відносини між Францією і ОАЕ обмежувалися вуглеводнями і співпрацею у сфері безпеки. Протягом останніх десяти років у відносинах між двома країнами спостерігається значна динаміка. Як підкреслює Кафєро⁴⁹, французька військова база «Табір миру» (Camp de la Paix), розташована в Об'єднаних Арабських Еміратах з 2009 року, яка стала першою за межами так званої французької зони відповідальності, демонструє мобілізацію Франції для конкуренції за вплив у регіоні як зі США, так і з Великою Британією. Китай, Росія і Туреччина також беруть участь у цій геополітичній конкуренції. У 2012 році між ОАЕ та Францією було започатковано стратегічний діалог, який

⁴⁷France and the Arabian Gulf. Abu Dhabi: Emirates Center for Strategic Studies and Research, 2007. С. 13. ⁴⁸Cafiero G. French ambitions in the Gulf // TRT World. 2018. URL: <https://www.trtworld.com/opinion/french-ambitions-in-the-gulf-14588> (date of access: July 5, 2024).

⁴⁹Cafiero G. French ambitions in the Gulf

відбувається на регулярній основі. З того часу динамічно реалізуються спільні

стратегічні проекти практично у всіх сферах. Більше того, у травні 2015 року в столиці Саудівської Аравії президент Франції Франсуа Олланд ініціював стратегічне партнерство з країнами РСАДПЗ.

Як підкреслює Фрідріх Алувайшег⁵⁰, метою встановлення партнерства є політична координація щодо регіональних і глобальних викликів, військова співпраця у боротьбі з тероризмом, економічна та енергетична співпраця, а також культурне співробітництво. У цьому контексті варто згадати, що у Франції проживає 8 мільйонів осіб, що становить 12% населення арабського походження. Крім того, 8 листопада 2017 року було відкрито музей Лувр Абу-Дабі.

У листопаді 2018 року відбувся офіційний візит до Франції Його Високості шейха Мухаммеда бін Заїда Аль Нагаяна, покійного тепер спадкоємного принца Абу-Дабі, заступника Верховного головнокомандувача Збройних сил ОАЕ. Це сталося через рік після візиту президента Макрона до ОАЕ.

Під час візиту Спадкоємного принца еміратська інвестиційна компанія Mubadala підписала контракт з французькою компанією VriFrance про створення спільної програми у сфері нових інноваційних технологій на суму 300 млн євро.

Лідери обох країн підтвердили поглиблення співпраці у сфері енергетики, екології, зміни клімату та цілей сталого розвитку. Так, було взято зобов'язання щодо реалізації спільних проектів у сфері відновлюваної енергетики, штучного інтелекту та супутникового спостереження для заходів зі зменшення наслідків зміни клімату. Крім того, лідери підтвердили розвиток спільних ініціатив у сфері зеленої економіки, сталого розвитку та розумних міст. ОАЕ і Франція визнали Цілі сталого розвитку стратегічним пріоритетом як в індивідуальних, так і в спільних операціях. У цьому сенсі було вирішено підтримати ініціативу UNIT LIFE. Крім того, обидві сторони взяли на себе зобов'язання діяти разом заради міжнародного миру і безпеки. Обидва партнери домовилися проводити спільні

⁵⁰Embassy of France in Abu Dhabi. Visit of Laurent Fabius to the United Arab Emirates. 2020. URL: <https://ae.ambafrance.org/Visit-of-Laurent-Fabius-to-the-United-Arab-Emirates> (date of access: October 7, 2024).

операції з боротьби з тероризмом, протидії екстремізму в регіоні Близького Сходу і Північної Африки, а також покращувати гуманітарну допомогу⁵¹. Державний

секретар Франції з питань екологічного та інклюзивного переходу Брюн Пуарсон 30 червня 2019 року взяв участь у «Кліматичній зустрічі в Абу-Дабі в рамках Саміту ООН з питань клімату». Для Франції, яка на той час головувала в G7, вжиття заходів для пом'якшення наслідків зміни клімату було одним з головних пріоритетів. Франція прагнула забезпечити реалізацію цілей Паризької угоди, підписаної у 2015 році. Тому міністр зустрівся з міністром з питань зміни клімату та навколишнього середовища ОАЕ Тані Аль-Зейуді. Вони обговорили участь французьких компаній у сонячному парку Мохаммеда бін Рашида Аль Мактума, а також у виставці «Експо-2020 Дубай», в якій інноваційні проекти, пов'язані з відновлюваною енергетикою та сталим розвитком, є пріоритетними. Крім того, міністри підкреслили важливість приєднання до Космічної кліматичної обсерваторії (SCO) для співпраці між Космічним агентством ОАЕ та Національним центром космічних досліджень Франції (CNES). SCO – це проект, ініційований Францією у 2019 році з метою обміну супутниковими та польовими даними, а також проведення досліджень для моніторингу та моделювання змін клімату та їх впливу на глобальному та місцевому рівнях. Він також працює над створенням індикаторів та інструментів для підтримки прийняття рішень на скоординованій та міждисциплінарній основі, в тому числі з соціальними та економічними науками, з метою збільшення потенціалу зв'язків для пом'якшення наслідків зміни клімату⁵². Під час зустрічі партнери вирішили посилити стратегічну співпрацю у сфері відновлюваних джерел енергії, управління відходами, захисту біорізноманіття та розвитку зелених фінансів. Тому переговори також охоплювали дії фінансових установ, таких як Інвестиційне управління Абу-Дабі,

⁵¹Hatem M., Hassan B. UAE Space Agency joins Space Climate Observatory // WAM. 2019. URL: <http://wam.ae/en/details/1395302768724> (date of access: October 7, 2024).

⁵²France Diplomacy. United Arab Emirates – Visit by Jean-Yves Le Drian, Minister for Europe and Foreign Affairs // Ministry for Europe and Foreign Affairs. 2019. Paris. URL: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/united-arab-emirates/events/article/united-arab-emirates-visit-by-jean-yves-le-drian-minister-for-europe-and-244959> (date of access: July 4, 2024).

яке є значною частиною коаліції державних фондів, ініційованої президентом Еммануелем Макроном у Парижі в грудні 2017 року під час Саміту «Одна планета».

27 та 28 жовтня 2019 року відбувся візит до Об'єднаних Арабських Еміратів міністра Європи та закордонних справ Франції Жан-Іва Ле Дріана. Під час зустрічі

з Міністром закордонних справ та міжнародного співробітництва ОАЕ шейхом Абдуллою бін Заїдом Аль Нагаяном обидва партнери висловили готовність до подальших дій для пом'якшення наслідків зміни клімату. Вони ухвалили лист про наміри щодо еміратсько-французького партнерства за 17 Цілями сталого розвитку Порядку денного ООН до 2030 року⁵³.

Крім того, у січні 2020 року міністр закордонних справ та міжнародного співробітництва ОАЕ зустрівся в Парижі з міністром Європи та закордонних справ Франції Жан-Івом Ле Дріаном. Співрозмовники обговорили ситуацію на Близькому Сході, особливо питання, пов'язані з Іраном і Лівією. Крім того, вони проаналізували стратегічне партнерство між двома країнами. Партнери наголосили, що співпраця має бути динамізованою, зокрема у сфері науки та культури. Тому міністри підтвердили спільні дії щодо створення Центру штучного інтелекту в Університеті Сорбонна в Абу-Дабі⁵⁴.

Буквально через два дні до Абу-Дабі прибув Генеральний секретар Міністерства Європи та закордонних справ Франції Франсуа Делатр. У своїх перших словах він підкреслив Готовність Франції до поглиблення стратегічного партнерства. В рамках стратегічного діалогу, що базується на далекосяжному баченні співпраці, було вирішено шукати нові спільні інноваційні стратегічні проекти. Під час перебування в ОАЕ Генеральний секретар Міністерства Європи та закордонних справ Франції відвідав базу ВМС Франції в Абу-Дабі, де адмірал Дідьє Малетр повідомив про відкриття кількома днями раніше штаб-квартири Європейської місії з морської обізнаності в Ормузькій протоці (EMASOH).

⁵³MOFAIC. N.H. Sheikh Abdullah bin Zayed meets with French FM // News. 2020. URL: <https://www.mofaic.gov.ae/en/mediahub/news/2020/1/24/24-01-2020-uae-france> (date of access: August 12, 2024). ⁵⁴ Embassy of France in Abu Dhabi. France and the UAE are preparing the next decade of their strategic partnership: French Envoy. 2020. URL: <https://ae.ambafrance.org/France-and-the-UAE-are-preparing-the-next-decade-of-their-strategic-partnership> (date of access: August 7, 2024).

Ідея цієї місії була ініційована Францією, Німеччиною та Великою Британією в листопаді 2019 року. Наразі її проводить Франція за підтримки Бельгії, Данії, Німеччини, Греції, Італії, Нідерландів, Німеччини, Португалії та Франції. Проект демонструє міцну тісну військову співпрацю між Францією та ОАЕ⁵⁵. Крім того, у січні 2020 року ОАЕ відвідав президент Конституційної ради Франції Лоран Фабіус. Під час цього візиту до Абу-Дабі французька делегація зустрілася, зокрема, з

Міністром закордонних справ та міжнародного співробітництва шейхом Абдуллою бін Заїдом Аль Нагаяном, Міністром з питань зміни клімату та навколишнього середовища Тані Ахмедом Аль Зейуді. Крім того, вони взяли участь у Всесвітньому саміті з питань майбутнього енергетики та Тижні сталого розвитку в Абу-Дабі. Лоран Фабіус, який головував на COP21 у грудні 2015 року, під час цієї глобальної конференції закликав до негайної імплементації Паризької угоди.

Двосторонні зустрічі підтвердили, що пріоритетом співпраці є дії щодо пом'якшення наслідків глобального потепління, захисту навколишнього середовища та сталого розвитку. Крім того, в рамках Всесвітнього саміту з питань майбутнього енергетики лауреатом премії сталого розвитку Zayed Sustainability Prize в енергетичній категорії стала французька громадська організація «Електрики без кордонів»⁵⁶. 3 червня 2020 року відбулася щорічна сесія стратегічного діалогу між ОАЕ та Францією, під час якої обидві сторони прийняли новий план дій на 2020-2030 роки. Учасники обговорили співпрацю в економіці, торгівлі, інвестиціях, нафтогазовій, ядерній та відновлюваній енергетиці, освіті, культурі, космосі, безпеці та охороні здоров'я. Обидві сторони вирішили підтримувати одна одну в подоланні пандемії COVID-19. Партнери прийняли сферу штучного інтелекту як основу стратегічного партнерства. Крім того, обидві сторони висловили зацікавленість у співпраці щодо врегулювання

⁵⁵ 40. MOFAIC. The 12th Session of the UAE-France Strategic Dialogue Endorses Ambitious 10-Year Bilateral Roadmap. 2020. URL: <https://www.mofaic.gov.ae/en/mediahub/news/2020/6/3/03-06-2020-uae-france> (date of access: August 27, 2024).

⁵⁶ 40. MOFAIC. The 12th Session of the UAE-France Strategic Dialogue ...

криз на Близькому Сході, спільних економічних проєктів у регіоні MENA, а також дій, що сприяють глобальному миру, безпеці та розвитку⁵⁷. Шейх Мохаммед бін Заїд, спадкоємний принц Абу-Дабі і заступник Верховного головнокомандувача Збройних сил, відвідав Париж востаннє у 2023 році, де провів переговори з президентом Франції Еммануелем Макроном, на порядку денному яких були боротьба з пандемією коронавірусу і нещодавня евакуація Кабула.

Шейх Мохаммед зустрівся з паном Макроном у палаці Фонтенбло за межами Парижа. Лідери обговорили тісні зв'язки та можливості для розвитку своїх країн⁵⁸.

На тлі зростання напруженості на Близькому Сході ОАЕ відвідав Міністр Європи та закордонних справ Кетрін Колонна, яка запевнила свого саудівського колегу Фейсала бін Фархана Аль Сауда та еміратського колегу Абдаллу бін Заїда у рішучості Франції підтримувати своїх партнерів та зберігати прихильність до регіональної безпеки та стабільності. Пані Колонна надала пріоритет зміцненню регіональної співпраці після двох так званих Багдадських конференцій, друга з яких відбулася 20 грудня 2022 року в Аммані, Йорданія

У Саудівській Аравії пані Колонна підкреслила, що Франція хоче надати підтримку в реалізації «Бачення 2030» – плану реформування та модернізації країни, зокрема, в економічній, енергетичній та культурній сферах. З міністром енергетики Абдулазімом бін Салманом Аль Саудом вона завершила роботу над угодою про енергетичну співпрацю. З міністром культури Бадром бін Абдаллою Аль Саудом обговорилося розширення культурного партнерства⁵⁹.

⁵⁷ Sheikh Mohamed bin Zayed meets French President Emmanuel Macron. URL: <https://www.thenationalnews.com/uae/government/2021/09/15/crown-prince-of-abu-dhabi-arrives-in-paris-for-visit/> (date of access: November 7, 2024).

⁵⁸ Advancing Strategic Bilateral Relations: Highlights from the 16th UAE-France Strategic Dialogue. Ministry for Europe and Foreign Affairs, 2024. URL: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/united-arab-emirates/events/article/advancing-strategic-bilateral-relations-highlights-from-the-16th-uae-france> (date of access: November 7, 2024).

⁵⁹ FARAS. Pillars of Germany's Foreign Policy for Middle Eastern Conflicts // Future for Advanced Research and Studies. 2017. Abu Dhabi. URL: <https://futureuae.com/en-US/Mainpage/Item/2899/pillars-of-germanys-foreign-policy-for-middle-eastern-conflicts#> (date of access: July 17, 2024).

Спираючись на довготривале стратегічне партнерство між Об'єднаними Арабськими Еміратами та Французькою Республікою та відповідно до вказівок Президента ОАЕ шейха Мохаммеда бін Заїда Аль Нагаяна та Президента Французької Республіки Еммануеля Макрона, в Абу-Дабі відбулася 16-та сесія Стратегічного діалогу між ОАЕ та Францією у травні 2024 року⁶⁰.

В рамках Стратегічного діалогу відбулася продуктивна дискусія зі стратегічних питань регіонального та міжнародного значення. Вони також розглянули низку питань регіональної безпеки і висловили свою незмінну відданість миру, стабільності та безпеці, підкресливши необхідність негайного припинення вогню в Газі; безперешкодного гуманітарного доступу; конкретного шляху до мирного процесу, заснованого на принципі існування двох держав; і

деескалації регіональної напруженості. Обидві сторони підкреслили необхідність знайти рішення війни в Україні відповідно до міжнародного права та сприяти полегшенню гуманітарної ситуації на місцях. Вони привітали успіх Паризької міжнародної гуманітарної конференції для Судану та його сусідів, що відбулася 15 квітня, і привітали їхні внески на користь цивільного населення. Вони погодилися з важливістю досягнення постійного і негайного припинення вогню, пошуку мирного вирішення кризи і відновлення цивільного правління в Судані. Вони високо оцінили конструктивну співпрацю між двома країнами в рамках Ради Безпеки ООН під час перебування ОАЕ в якості непостійного члена. Крім того, обидві сторони погодилися з необхідністю продовження протистояння екстремізму в усіх його формах і проявах, які загрожують регіональній та міжнародній безпеці.

На завершення 16-ї сесії Стратегічного діалогу ОАЕ-Франція обидві сторони підкреслили свою непохитну прихильність і подальшу відданість поглибленню і розширенню багаторічного стратегічного партнерства між ОАЕ і Францією у сферах, що становлять взаємний інтерес.

⁶⁰Embassy of the UAE in Berlin. 11th Session of the German – UAE Joint Commission. Berlin, 2019. URL: <https://sp.mofaic.gov.ae/EN/DiplomaticMissions/Embassies/Berlin/AboutMission/Pages/11th-Session-of-the-German--UAE-Joint-Commission.aspx> (date of access: July 7, 2024).

Політичні відносини між Німеччиною та Об'єднаними Арабськими Еміратами дуже міцні. У 2004 році обидві країни підписали угоду про стратегічне партнерство. Як підкреслює Акерманн, генеральний директор з питань Близького Сходу та Африки Міністерства закордонних справ Німеччини, Об'єднані Арабські Емірати – єдина арабська країна, відносини з якою були підняті до рівня стратегічних.

Реалізація інтересів Німеччини на Близькому Сході, на відміну від Великої Британії, Франції, Іспанії та Італії, не обтяжена колоніальним минулим. Її зовнішня політика щодо цього регіону ґрунтувалася насамперед на підтримці регіонального балансу сил, боротьбі з транскордонними терористичними організаціями та участі в операціях з постконфліктної відбудови.

У 2014 році під час 50-ї конференції з питань безпеки в Мюнхені президент Йоахім Гаук підкреслив, що для Німеччини настав час відігравати ефективну роль на Близькому Сході. Більше того, він підкреслив, що його країна має для цього

політичні, військові та економічні можливості. Крім того, Гаук закликав припинити обмежувати реалізацію німецьких інтересів військовими інструментами і взяти на себе більшу роль у міжнародних справах, в тому числі брати активну участь у врегулюванні конфліктів на Близькому Сході. 4 грудня 2015 року нижня палата німецького парламенту (Бундестаг) уповноважила німецьку армію брати участь у контртерористичній місії, а також схвалила план федерального уряду приєднатися до військової кампанії проти ІДІЛ в Сирії та Іраку. Через два тижні, 19 грудня 2015 року, в Берліні стався теракт: член ІДІЛ Аніс Амрі увірвався в натовп на ринку. Він убив 12 людей і поранив десятки інших. Ця ситуація виправдала подальші військові дії Німеччини на Близькому Сході⁶¹.

Трансформація стратегії Німеччини на Близькому Сході від «тихого гравця» до «активного гравця» відбулася в середині 2016 року. Зміна політики відбулася перед обличчям загроз тероризму в Німеччині, нелегальної міграції з Близького Сходу, а також рішення Великої Британії про Brexit. Слід також

⁶¹ Embassy of the UAE in Berlin. 11th Session of the German

зазначити, що в цей час відбулася серйозна криза у відносинах між Німеччиною і Туреччиною, яка має величезні регіональні амбіції. Ця напруженість між обома країнами виникла через надання Німеччиною притулку турецьким військовим офіцерам. Їх підозрювали в участі у невдалому перевороті в Туреччині, що відбувся в липні 2016 року. Крім того, у лавах курдських Загонів народної самооборони, які є важливою частиною так званих Сирійських демократичних сил у Сирії, було багато бійців німецького походження⁶².

З 2017 року енергетична та кліматична політика є основою співпраці в рамках енергетичного партнерства. Обидві країни взяли на себе роль лідерів у використанні відновлюваних джерел енергії та здійсненні амбітної енергетичної трансформації в напрямку ефективного та низьковуглецевого енергопостачання. Тому обидві сторони вирішили спільно долучитися до просування глобальної низьковуглецевої та дружньої до клімату економіки. Крім того, вони хочуть використати ЕКСПО-2020 в Дубаї для просування стратегічної співпраці у сфері інфраструктури та «розумних» міст. Головна мета Німеччини та Об'єднаних Арабських Еміратів – стати місцем інноваційних рішень. Для досягнення цієї мети уряди обох країн вирішили підтримати приватні компанії та науково дослідні установи для реалізації

спільних інвестиційних проєктів. У цьому контексті представники Об'єднаних Арабських Еміратів поінформували німецьких партнерів, що ОАЕ щойно прийняли новий закон про прями іноземні інвестиції (ПІІ). Його метою є збільшення ПІІ та залучення передових технологій⁶³.

ОАЕ та Німеччина вже понад 10 років регулярно обговорюють розвиток інноваційних економічних проєктів у рамках Спільної економічної комісії. У березні 2019 року такий форум також відбувся в Берліні під головуванням міністра економіки ОАЕ Султана бін Саїда Аль Мансурі та федерального міністра економіки та енергетики Петера Альтмайєра. Під час засідання Комісії

⁶² Embassy of the UAE in Berlin. 11th Session of the German

⁶³ Malek C. EU sets up international centre in Abu Dhabi // The National. 2014. Dubai. URL: <https://www.thenational.ae/uae/government/eu-sets-up-international-centre-in-abu-dhabi-1.255060> (date of access: July 8, 2024).

обидві сторони зосередилися насамперед на пошуку нових методів та ініціатив, які б сприяли подальшому прискоренню співпраці між компаніями у сферах, пов'язаних з реалізацією Цілей сталого розвитку (ЦСР). Особливий інтерес вони продемонстрували у сфері енергетики, кліматичної політики та зеленої економіки, інфраструктури, метрології, охорони здоров'я, освіти та навчання, технічного співробітництва, Всесвітньої виставки «Експо-2020» та «розумних міст».

Варто зазначити, що компанії з Німеччини, зокрема Siemens та Wintershall, отримали стратегічні контракти у сфері медіа, нафти та газу. У Дубаї, найбільшій промисловій групі Німеччини, Siemens відкриє свою глобальну логістичну штаб квартиру для аеропортів, вантажної логістики та морських портів. Siemens інвестував у цей проєкт 7 мільярдів доларів США і почала роботу в 2021 році. Крім того, ця компанія бере участь у проєктах екологічного майбутнього, насамперед у співпраці з Дубайським управлінням електроенергії та води для розробки водневого проєкту на сонячних батареях у сонячному парку Мохаммеда бін Рашида в пустельному регіоні Сейх Аль-Дал. Siemens також є офіційним прем'єр-партнером ЕКСПО-2020 в Дубаї.

Ця компанія в листопаді 2018 року відкрила в Абу-Дабі центр цифрових технологій і штучного інтелекту, який зосередиться на співпраці в галузі водних, нафтових і газових ресурсів. Siemens хоче витратити на цей центр 500 мільйонів доларів США. Натомість німецька компанія Wintershall, яка є частиною найбільшої

у світі хімічної корпорації BASF Group, вирішила інвестувати в енергетичний сектор Абу-Дабі. Ця компанія у 2018 році отримала десятивідсоткову частку в ультракислотному родовищі Гаша і 40-річну ліцензію. Це перший випадок, коли німецька компанія отримала контракт на видобуток в Об'єднаних Арабських Еміратах. Таким чином, Wintershall зможе видобувати понад 1,5 мільярда кубічних футів газу та понад 120 000 барелів конденсату на добу. Німеччина також бере активну участь у проєкті «Експо-2020» в Дубаї. Німецький павільйон площею 4500 квадратних метрів, побудований за 50

38

мільйонів євро, приверне увагу всього світу до німецьких досягнень у сфері нових технологій.

Крім того, німецький «вертикальний кампус» розташований як частина виставкового простору, присвяченого сталому розвитку. Відвідувачі зможуть побачити різноманітні рішення для сталого дизайну та штучного. У вересні 2019 року під час зустрічі в Абу-Дабі з міністром закордонних справ і міжнародного співробітництва ОАЕ шейхом Абдаллою бін Заїдом Аль Нагаяном державний міністр Федерального міністерства закордонних справ Німеччини Нільс Аннен підкреслив, що Німеччина хоче реалізовувати з ОАЕ енергетичні та транспортні проєкти, проєкти в галузі міст, освіти та охорони⁶⁴.

Франція та Німеччина встановили офіційні зв'язки з Об'єднаними Арабськими Еміратами в сімдесятих роках минулого століття. Одразу після утворення цієї держави. Польща встановила дипломатичні відносини з Об'єднаними Арабськими Еміратами 4 вересня 1989 року. Цей рік був унікальним для Польщі, Європи та світу. Завдяки польському руху «Солідарність» впав комуністичний режим і зруйнувалася Берлінська стіна. Як наслідок, Польща зробила свій внесок у побудову нового європейського та світового порядку. У цій атмосфері Варшава почала будувати свою новітню роль і міжнародну позицію, а також відстоювати свої інтереси у світі з новими партнерами, серед яких Об'єднані Арабські Емірати. Історія відносин між Польщею та ОАЕ дотепер характеризується періодами абсолютно різної динаміки.

З 1989 по 1995 рік це був період напруженої роботи, підписання перших угод та визначення ефективних інструментів для просування інтересів. У цей період відбувся перший візит прем'єр-міністра Вальдемара Павляка до ОАЕ. Однак,

починаючи з 1995 року і до 2004 року, відносини між двома країнами не мали помітної динаміки. Це могло бути пов'язано з тим, що польська влада зосередила свої зусилля на інтеграції з НАТО та Європейським Союзом. Після початку війни в Іраку в березні 2003 року і вступу до ЄС 1 травня 2004 року, в

⁶⁴ Salman N., AbdulKader B. Over 560,000 German tourists visited UAE in 2018: German Minister

листопаді 2004 року польський уряд оприлюднив стратегію щодо Близького Сходу. У цьому документі польський уряд визначив Об'єднані Арабські Емірати як одну з пріоритетних країн у цьому регіоні. Того ж року президент Александр Кваснєвський відвідав з офіційним або робочим візитом 10 країн Близького Сходу, в тому числі й Об'єднані Арабські Емірати. Наступний президент, Лех Качинський, також визнав Близький Схід важливим регіоном для польської зовнішньої політики і політики безпеки (Bieleń, 2011: 392-394). Однак, незважаючи на певну активність у підтримці економічних відносин, з 2005 по 2010 рік спостерігалось продовження (з 1995 року) стагнації.

2011 рік приніс фундаментальні зміни, які призвели до встановлення у 2015 році стратегічних відносин між Польщею та Об'єднаними Арабськими Еміратами. На зламі лютого і березня 2011 року відбувся візит до ОАЕ міністра сільського господарства і розвитку сільських територій. В результаті цього візиту через кілька місяців Об'єднані Арабські Емірати скасували заборону на імпорт польської яловичини до ОАЕ. Польща отримала це рішення однією з перших країн-членів Європейського Союзу. Більше того, у травні того ж року відбувся перший візит до Польщі міністра закордонних справ ОАЕ шейха Абдулли бін Заїда Аль Нагаяна.

На запрошення спадкоємного принца Абу-Дабі у січні 2012 року відбувся візит віце-прем'єр-міністра та міністра економіки до ОАЕ. Всього через два місяці прем'єр-міністр Дональд Туск відвідав Об'єднані Арабські Емірати з офіційним візитом. Це був перший візит глави уряду з 1994 року. Як наслідок, у лютому 2013 року в Польщі відбулося перше засідання Спільної комісії з питань економічного співробітництва за участю міністрів економіки обох країн та великої делегації ОАЕ.

У цьому візиті також взяв участь Його Високість шейх Ахмед бін Саїд Аль Мактум. Окрім численних зустрічей, відбулася також зустріч з прем'єр-міністром Дональдом Туском. У результаті динамічного розвитку відносин між обома країнами у грудні 2013 року відбувся офіційний візит Президента Броніслава

У березні 2014 року ОАЕ скасували вимогу про отримання в'їзної візи для польських громадян, які приїжджають до цієї країни. У червні того ж року міністр закордонних справ Об'єднаних Арабських Еміратів шейх Абдалла бін Заїд Аль Нагаян вдруге відвідав Польщу з офіційним візитом. У квітні 2015 року віце-прем'єр-міністр, міністр економіки Польщі приїжджав до ОАЕ для участі у Спільній комісії з питань економічного співробітництва. Він також взяв участь у бізнес-форумах в Абу-Дабі та Дубаї^{65/}

У червні 2015 року відбувся історичний візит до Польщі Його Високості шейха Мохаммеда бін Рашида Аль Мактума, віце-президента, прем'єр-міністра Об'єднаних Арабських Еміратів і правителя Дубаю. Це був перший візит до Польщі на такому високому рівні представника Об'єднаних Арабських Еміратів. Делегація ОАЕ відзначила, що Польща досягла позиції стратегічного партнера для Об'єднаних Арабських Еміратів. Крім того, під час візиту були підписані наступні угоди: Угода про співробітництво у сфері туризму; Меморандум про співробітництво у сфері вищої освіти та наукових досліджень; Меморандум про співробітництво у сфері інновацій та малого і середнього підприємництва; Меморандум про співробітництво у сфері сільського господарства, безпеки харчових продуктів, науково-дослідницької співпраці та маркетингу у сфері сільського господарства та харчових продуктів. Крім того, під час візиту відбулася зустріч з новообраним Президентом Польщі Анджеєм Дудою, для якого він був першим іноземним гостем. Його Високість шейх Мухаммед бін Рашид Аль Мактум підкреслив, що вже п'ятий рік розвиваються дуже тісні відносини і висловив надію на їх подальший розвиток⁶⁶.

Однак у період 2016-2017 років не було жодного офіційного двостороннього візиту на рівні міністрів або вище. У квітні 2018 року віце-прем'єр-міністр, міністр культури та національної спадщини приїхав до ОАЕ, взявши участь у Міжнародному книжковому ярмарку в Абу-Дабі.

⁶⁵ Krzymowski A. Republic of Poland & United Arab Emirates: 25 Years of Diplomatic Relations. Dubai, 2017. С. 144-148

⁶⁶ Krzymowski A. Republic of Poland & United Arab Emirates?, С.141

почесним гостем цього заходу. У лютому 2019 року міністр сільського господарства та розвитку приїхав до Дубая для участі у виставці Gulf Food. У листопаді 2019 року Міністр інфраструктури та розвитку ОАЕ відвідав Варшаву, де було підписано Угоду про морські перевезення, переговори про яку велися у квітні 2015 року. У жовтні 2019 року до Кракова з приватним візитом прибув правитель Шарджі шейх Султан бін Мухаммед Аль Касімі. Він відвідав Ягеллонський університет на його запрошення. Візит став результатом безпосередньої співпраці між Ягеллонським університетом та Університетом Шарджі, президентом якого є шейх Султан бін Аль-Касімі.

2.2. Безпекова складова відносин ОАЕ з країнами Європи

За останні два десятиліття Об'єднані Арабські Емірати перетворилися з традиційної маленької держави Перської затоки на регіональну потугу на Близькому Сході і в Північній Африці, яка поширює свій вплив далеко за межі свого безпосереднього сусідства. Незважаючи на хронічну нестачу потенціалу в секторі безпеки, ОАЕ часто називають ключовим стратегічним партнером Сполучених Штатів у регіоні. Втім пропри ці твердження, еміратська безпекова політика багато в чому спрямована на Велику Британію і частково на інші країни Європи. Втім їх потенціали є обмежений в регіоні.

Для ОАЕ відсутність європейського впливу на безпеку на Близькому Сході є, можливо, ще більш проблематичною, зважаючи на нестабільність регіону. Хоча європейські держави відіграли певну роль в усуненні Муаммара Каддафі в Лівії, згодом вони не захотіли застосувати військову силу для припинення громадянської війни в цій країні. Те саме ми можемо спостерігати і в інших регіональних конфліктах, які зачіпають європейські інтереси. З точки зору еміратів, Європа не приділяє достатньої уваги загрозам стабільності, в тому

42

числі, що особливо важливо, таким сферам, як морська безпека і захист від ракетних атак і атак безпілотників.

Хоча небажання Європи приєднатися до структури морської безпеки в Перській затоці відображає опозицію до поглядів президента США Дональда

Трампа на Іран розуміння слабкості адміністрації Байдена, європейці, схоже, не здатні зайняти тверду позицію щодо того, як підтримувати регіональну безпеку і стримувати Іран від подальших провокацій. Хоча країни-члени ЄС, такі як Франція, Німеччина та Велика Британія, підтримали Сполучені Штати у звинуваченні Ірану в нещодавніх атаках на саудівські нафтові об'єкти, заява Європейської служби зовнішніх справ щодо цього інциденту обмежилася простим висловленням «співчуття». І це незважаючи на те, що інцидент став однією з найсерйозніших атак на світовий енергетичний ринок за останні роки.

Пріоритети і результати діяльності збройних сил ОАЕ підкреслюють цілі уряду країни, спрямовані на захист ролі і впливу країни, а також на розвиток себе як самостійної сили в регіоні. У партнерстві з ключовими регіональними і міжнародними союзниками ОАЕ реалізують стратегію безпеки, яка передбачає використання своїх людських і природних ресурсів для компенсації скромних розмірів країни, розбудову військового апарату і апарату національної безпеки, створення стратегічної глибини за допомогою іноземних військових об'єктів і розгортання, а також розвиток партнерських відносин з Саудівською Аравією, США та іншими ключовими партнерами з Європи таких як Франції та Великої Британії.

Три основні пріоритетні напрямки для збройних сил ОАЕ: протидія іранській загрози в усьому регіоні, в тому числі в Ємені; збереження регіонального статус-кво, особливо проти загрози з боку радикальних політичних і терористичних угруповань; і становлення все більш самостійної військової сили. Ці пріоритети визначаються власним сприйняттям загроз в ОАЕ, а також змінами в політиці США та інших донорів таких як Британія та

43

Німеччина, які заохочують партнерів брати на себе більшу відповідальність за власну безпеку⁶⁷.

Іран становить найбільший виклик безпеці ОАЕ. Дві країни мають давню територіальну суперечку за три острови (Абу Муса, Великий і Малий Томб), прилеглі до стратегічних судноплавних шляхів, що мають вирішальне значення для обох країн. Крім того, ОАЕ серйозно занепокоєні діяльністю іранських маріонеток у Бахреїні, Іраку, Лівані, Сирії та Ємені⁶⁸.

Ракетний потенціал Ірану знаходиться в межах досяжності всіх еміратів та їхніх стратегічних ресурсів. ОАЕ також продовжують уважно стежити за ядерними

розробками Ірану. Нещодавно ОАЕ стали першою арабською країною, яка відкрила атомну електростанцію, хоча й наполягає на тому, що вона призначена для виробництва електроенергії⁶⁹. Конкуренція з боку Ірану становить значну загрозу для впливу арабських країн Перської затоки на Близький Схід. Незважаючи на повідомлення про напруженість у відносинах між ОАЕ і Саудівською Аравією щодо еменської стратегії, ОАЕ тісно співпрацюють з Саудівською Аравією у визначенні пріоритетів і протидії іранським загрозам. На військовому фронті це найяскравіше проявилось у залученні ОАЕ до еменського конфлікту і в їхній участі в морській коаліції зі стримування іранських нападів на комерційне судноплавство в Ормузькій протоці.

ОАЕ були ключовим гравцем у військовій інтервенції в Ємені під проводом Саудівської Аравії, розпочатій у 2015 році для протидії тому, що обидва уряди вважали загрозою з боку повстанців-хуситів, підтримуваних Іраном⁷⁰. Хоча ОАЕ офіційно завершили виведення своїх військ з Ємену в лютому 2020 року, їхня п'ятирічна участь заклала основу для подальшого еміратського впливу в країні, створивши стійкий оплот проти Ірану, на думку ОАЕ.

⁶⁷Ibish H. The UAE's Evolving National Security Strategy // Arab Gulf States Institute in Washington. 2017. 6 April. URL: https://agsiw.org/wp-content/uploads/2017/04/UAE-Security_ONLINE.pdf (date of access: November 7, 2024).

⁶⁸Missile Defense Project. Missiles of Iran // Missile Threat, Center for Strategic and International Studies. 2018. 14 June. Last modified: 16 July 2020. URL: <https://missilethreat.csis.org/country/iran> (date of access: October 19, 2024).

⁶⁹Yemen: Is Peace Possible? // International Crisis Group. 2016. 9 February. URL: <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/yemen-peace-possible> (date of access: October 17, 2024). ⁷⁰Knights M. Lessons From the UAE War in Yemen // Lawfare. 2019. 18 August. URL: <https://www.lawfareblog.com/lessons-uae-war-yemen> (date of access: November 7, 2024).

Еміратські військові розгорнули в Ємені близько 3500 військовослужбовців, а ще 3000 військовослужбовців повітряного і морського базування надають підтримку на театрі бойових дій. Ці сили дозволили відтіснити територіальні здобутки хуситів на півдні і сході Ємену, хоча і зіткнулися з опором на півночі [68]. Паралельно з цим ОАЕ створили низку морських пунктів доступу на Африканському Розі і вздовж узбережжя Ємену, які дозволяють їм формувати морську торгівлю і збирати інформацію про діяльність конкурентів і супротивників в регіоні. За даними джерел в ОАЕ, військові також створили мережу з близько 90 000 еменських бойовиків, що складається з племінних ополченців, колишніх військовослужбовців і воєнізованих підрозділів, таких як «Сили поясу безпеки», а також елітні сили Шабвані і Хадрамі. Незважаючи на те, що ОАЕ і Саудівська

Аравія виступають на одному боці військових операцій у війні в Ємені, вони мають конкуруючі цілі в досягненні політичного результату, в тому числі щодо підтримки Південної перехідної ради, яку підтримують ОАЕ, і ролі президента Ємену Абд-Раббу Мансура Хаді, якого підтримує Саудівська Аравія.

Загалом безпекова співпраця між ОАЕ та країнами Європи має свою інституційну складову. Відносини між Європейським Союзом і Радою співробітництва арабських держав Перської затоки мають глибоке історичне коріння, яке спочатку було спровоковане колоніальною окупацією та експлуатацією ресурсів Перської затоки. Європейські держави, такі як португальці в Омані, прагнули домінувати в регіоні, щоб скористатися його стратегічним розташуванням і багатими ресурсами. Контроль над Перською затокою означав контроль над торгівлею та економічне панування, що стимулювало амбіції європейських держав у цьому регіоні.

У сучасну епоху, коли країни Перської затоки здобули суверенітет і встановили територіальні кордони, характер їхньої взаємодії з європейськими країнами змінився. Відносини стали більш кооперативними, коли обидві сторони переслідують цілі, спрямовані на реалізацію національних інтересів. Помітною віхою в цих відносинах стала Угода про співробітництво 1988 року, за якою в

45

1990 році послідували переговори про укладення Угоди про вільну торгівлю. Угода про співробітництво також передбачала створення Спільної ради, до якої увійшли міністри закордонних справ країн РСАДПЗ та ЄС, і яка періодично проводила спільні засідання, перше з яких відбулося в Маскаті, Оман, у 1990 році, а останнє – в Люксембурзі у 2010 році.

Під час Другої війни у Перській затоці європейські країни, такі як Великобританія і Франція, скористалися ситуацією, щоб укласти угоди про оборону і безпеку з країнами Перської затоки. Однак, незважаючи на прогрес у різних сферах, ці переговори здебільшого оберталися навколо економічних і торговельних інтересів, а не політичного порядку денного. Занепокоєння з приводу прав людини призвело до того, що деякі переговори загальмувалися, а кульмінацією стало офіційне припинення переговорів про ЗВТ у 2008 році після того, як з них вийшла РСАДПЗ.

Спільним аспектом відносин між ЄС і РСАДПЗ є Європейська політика

сусідства, започаткована у 2004 році. Спочатку ЄС зосередився на внутрішніх реформах і внутрішніх проблемах, але з часом сфера її дії розширилася, включивши сусідні регіони. ЄПС спрямована на зміцнення відносин з країнами, розташованими поблизу кордонів ЄС, які не є кандидатами на членство. Вона ґрунтується на чотирьох основних принципах: права людини, верховенство права, належне врядування та демократія.

Для просування цих принципів ЄС втручався в арабські країни та країни Перської затоки, впливаючи на політичні та урядові структури. Одним з яскравих прикладів такого втручання стала Арабська весна 2011 року, яка зазнала значного впливу західних ідеалів демократії та управління. Повстання, що розпочалися в кількох арабських країнах, перш ніж поширитися на всю країну, мали на меті встановлення демократичних урядів за допомогою вільних і чесних виборів. Ці рухи відображали європейські культурні цінності і підживлювалися європейською пропагандою системних змін.

Однак країни Перської затоки чинили опір цим інтервенціям, виступаючи проти зовнішнього впливу на їхні внутрішні справи. Ця опозиція призвела до

46

несприятливих для європейських держав наслідків, що змусило ЄС переглянути свій підхід. Щоб зберегти торговельно-економічні зв'язки, європейські країни згодом обмежили своє втручання у справи країн Перської затоки, зосередившись на збереженні взаємних економічних інтересів⁷¹.

З точки зору безпеки, можна помітити, що деякі європейські країни все ще зацікавлені у співпраці у сфері безпеки, яка включає спільні військові навчання. Великобританія, наприклад, все ще проводить військові навчання і укладає угоди з країнами Перської затоки, такими як Оман. Франція, в тому ж напрямку, має багато спільних та інтегрованих угод у сфері безпеки з трьома країнами Перської затоки – ОАЕ, Кувейтом і Катаром. Як приклад цих угод, у 2008 році між ОАЕ і Францією було підписано двосторонню угоду, згідно з якою Франція отримала право на створення військової бази в Перській затоці.

Крім того, у 2008 році між Францією та Саудівською Аравією було підписано угоду про боротьбу з тероризмом та незаконною торгівлею. Існує також угода між Кувейтом і Францією, укладена в 2009 році, яка стала продовженням угоди, укладеної в 1992 році. Того ж року Кувейт уклав з Парижем оборонну угоду, яка

передбачає обмін досвідом, проведення спільних військових навчань і спільні процедури співпраці між двома країнами в разі будь-якої зовнішньої небезпеки. Крім того, в 2009 році дві країни підписали дві угоди, одна з яких стосується обміну розвідувальною інформацією, а інша передбачає співпрацю в сфері торгівлі зброєю. У 2010 році Катар також підписав військово оборонну угоду з Італією.

З іншого боку, існує кілька проблем і викликів, що стоять на шляху відносин ЄС і РСАДПЗ. Почнемо з того, що країни РСАДПЗ мають спільні інтереси і порядок денний, які вони прагнуть реалізувати спільно, і немає сумнівів, що всі вони працюють разом над зміцненням відносин між собою за допомогою спільних проектів і угод. Однак, коли йдеться про зовнішню політику, ситуація зовсім інша. Зокрема, в цих питаннях вони не погоджуються з

⁷¹Yenigün C., Hassan G., Albasoos H. Negotiation Level Between the EU and the GCC // ResearchGate. 2020. December. URL: https://www.researchgate.net/publication/346564617_Negotiation_Level_Between_the_EU_and_the_GCC (date of access: November 16, 2021).

прийнятими рішеннями та діями. Еліти кожної країни мають свій менталітет, і, виходячи з цього, вони займають певні позиції і роблять певні висновки. Це добре видно на прикладі Оману як однієї з країн Перської затоки. Протягом останнього десятиліття Оман був повністю незалежним від сусідніх країн, і навіть коли існує чіткий консенсус, досягнутий усіма країнами Перської затоки, Оман без вагань заявляє про своє неприйняття запропонованого питання. Це особливо помітно в питаннях, що стосуються зовнішньої політики. Саме ця характеристика, ймовірно, і створила Оману репутацію країни з неординарною зовнішньою політикою. Рішення не приєднуватися до бойкоту Катару є кришталевим чистим прикладом того, що було сказано раніше. Не варто забувати, як Оман вирішив взаємодіяти з конкретними країнами, так само, як і його відносини з Іраном. Можна з подивом сказати, що Оман – єдина країна, яка зберегла доброзичливість, повагу і мир у відносинах з Іраном, на відміну від інших країн Перської затоки⁷².

Таким чином, РСАДПЗ не є інтегрованою інституцією, оскільки всередині Ради існують розбіжності між її членами. Відсутність консенсусу та згоди більше привернула увагу західних країн до регіону Перської затоки, де вони уклали окремі угоди та домовленості лише з однією конкретною країною Перської затоки, а не з усією радою. З цієї причини відносини між ними стали більш двосторонніми, орієнтованими на двосторонні відносини. Іншою причиною, яка змушує відносини

переходити на двосторонній шлях і відштовхує будь-які прямі угоди з Радою Перської затоки, є розпад єдності країн Перської затоки. Останнім часом між країнами Перської затоки почали відбуватися сварки, як відкриті, так і приховані. Наприклад, історично тривалі сварки між Оманом та ОАЕ, наслідки яких відчуваються досі⁷². Втручання Саудівської Аравії у війну в Ємені також призвело до ескалації регіональної напруженості. Немає нічого більш очевидного, ніж те, що сталося під час Катарської кризи у 2017 році, яка призвела до прямої та очевидної ворожнечі між країнами Перської затоки. Причиною

⁷²Nonneman G. EU-GCC Relations: Dynamics, Patterns and Perspectives // ResearchGate. 2010. July. URL: https://www.researchgate.net/publication/254365591_EU-GCC_Relations_Dynamics_patterns_and_perspectives (date of access: November 16, 2021).

⁷³Kostadinova V. What is the Status of the EU-GCC Relationship? // Gulf Research Centre. 2013. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/167338/EU-GCC_9227.pdf (date of access: November 16, 2021).

цього стала позиція країн Перської затоки як опозиційної сили, що протистояла Катару і бойкотувала його на всіх рівнях – економічному, політичному та соціальному. Всі ці події поставили під загрозу єдність Ради і похитнули цілісність держав як єдиного цілого. Натомість всередині неї буде домінувати розкол. Неспроможність РСАДПЗ перетворитися з організації на союз можна пояснити викладеними вище фактами⁷⁴.

Крім того, самі країни Перської затоки віддають перевагу двостороннім відносинам, а не багатостороннім. Це пов'язано з характером держав-членів. Якщо пояснити це більш детально, то культура країн РСАДПЗ ґрунтується насамперед на повазі, але в багатосторонніх відносинах вони відчувають, що їх ігнорують і не поважають. Тому вони прагнуть мати особисті зустрічі та двосторонні відносини з обраними країнами, так само як США як держава гегемон, Великобританія та Франція. Ще однією проблемою у відносинах є філософський підхід кожної інституції. Менталітет ЄС полягає в тому, щоб ставити людей перед державою, оскільки держави існують лише для людей.

На противагу цьому, менталітет РСАДПЗ ставить державу на перше місце серед усіх факторів, включаючи людей. Таким чином, вони можуть нехтувати благом народу заради держави. Іншим фундаментальним моментом є різниця в економічному статусі двох інституцій: ринок ЄС є одним з найбільших і найбагатших ринків у світі, в той час як ринок РСАДПЗ перебуває у стані стрімкого

занепаду. «...Регіон ЄС є першим ринком для РСАДПЗ, але РСАДПЗ стає периферійним регіоном або занепадаючим ринком для ЄС. Хоча статистика свідчить про зростання обсягів торгівлі між ЄС і РСАДПЗ за останнє десятиліття, частка Перської затоки в європейському імпорті з регіону за останні п'ять років скоротилася на 6,4%» [69]. Нарешті, країни, географічно близькі до ЄС, мають мотиви дотримуватися умов ЄС та його правил, оскільки вони можуть мати членство, економічні вигоди або будь-які інші можливі стимули. Країни РСАДПЗ, однак, не мають жодних стимулів, оскільки вони географічно

⁷⁴The UAE, Israel and a Test of Influence. 2022. URL: <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/united-arab-emirates-israel-palestine/uae-israel> (дата звернення: 25.10.2024).

віддалені, тому обидві сторони не очікують, що інша сторона зможе вплинути на них у цьому питанні. Те, що вимагає ЄС, вважається обмеженням для РСАДПЗ.

2.3. Особливості взаємовідносин у військовій сфері

Традиційно Близький Схід був основним джерелом доходів для міжнародної військової промисловості. Близько 25 відсотків усього експорту зброї припадає для Близького Сходу⁷⁵. Після Арабської весни обсяги поставок зброї до регіону лише зростають. «Зростаючий потік озброєнь значно покращив військовий потенціал одержувачів у багатьох сферах, особливо з точки зору їхньої здатності проводити комбіновані повітряні, наземні і морські операції, які мали місце в Ємені», – зазначає СІПРІ⁷⁶.

Хоча Саудівська Аравія добре відома як найактивніший покупець зброї в регіоні, ОАЕ поступово стали другим найбільшим покупцем в регіоні. Навіть з глобальної точки зору, ОАЕ вже давно є одним з найбільших імпортерів зброї. Якщо розглядати двадцятирічний період з 2003 по 2023 рік, то вони є п'ятим найбільшим імпортером зброї у світі; за період 2007-2016 років вони були шостими, а за останні п'ять років – третіми, поступаючись лише Індії і Саудівській Аравії.

На противагу цьому, Іран, який сприймається ОАЕ як головна регіональна загроза, за останні десять років майже не отримував зброї з-за кордону. Частково це

пов'язано з ембарго ООН на постачання зброї через його ядерну програму 2010 року (і набагато старішими ембарго США і ЄС), що залишило країну з загалом застарілим арсеналом. Незважаючи на розмір країни і дуже малу чисельність населення, ОАЕ створили одну з найсучасніших збройних сил в арабському світі,

⁷⁵Kington T. Back on track: Testing of Piaggio Hammerhead UAVs resumes a year after crash // Defense News. 2017. 8 July. URL: <http://www.defensenews.com/articles/back-on-track-testing-of-piaggio-hammerhead-uavs-resumes-a-year-after-crash> (date of access: November 7, 2024).

⁷⁶ Hoyle C. UAE deal drives interest in Saab's GlobalEye // FlightGlobal. 2016. 24 May. URL: <https://www.flightglobal.com/news/articles/uae-deal-drives-interest-in-saabs-globaleye-425684/> (date of access: November 7, 2024).

50

спираючись на свої нафтові багатства. Ця експансія мала вирішальне значення для їхньої здатності відігравати помітну роль у нещодавніх військових інтервенціях, наприклад, у Лівії, Сирії та Ємені.

Варто звернути увагу, що основним експортером озброєння до ОАЕ є США, втім країна намагається диверсифікувати ресурси і Європа стає в цьому контексті привабливим джерелом експорту.

У 2013 році італійська верф Fincantieri поставила ОАЕ корвет Abu Dhabi і два добре озброєних патрульних кораблі Falaj 2. Вона також модернізувала місцеву верф Аль-Фаттан⁷⁷. Інші італійські компанії поставили радары і морські гармати для шести корветів типу Ваунунах, побудованих у рамках французько еміратської співпраці. У 2015 році компанія Leonardo (колишня Finmeccanica) продала дев'ять гелікоптерів AW-139 збройним силам ОАЕ за контрактом на суму 200 млн доларів США. Роком пізніше компанія Piaggio Aerospace продала ОАЕ вісім безпілотників Hammerhead за контрактом вартістю 316 мільйонів євро.

Hammerhead – це безпілотна версія бізнес-літака P180. Тестова версія розбилася під час випробувань у 2016 році, але представники компанії заявили, що поставки до ОАЕ розпочалися у 2018 році. З 2015 року Piaggio повністю належить Mubadala, інвестиційній компанії з Абу-Дабі⁷⁸.

У 2015 році ОАЕ замовили у шведської компанії Saab два літаки спостереження GlobalEye G6000 на суму 1,27 млрд доларів США, а третій був підтверджений під час виставки озброєнь IDEX у 2017 році⁷⁹. ОАЕ є першим замовником цієї системи; вони також експлуатують її попередника, Erieye. У 2013 році Saab підписав угоду з Tawazun з ОАЕ про створення спільного підприємства з

виробництва радарів, першого в своєму роді в регіоні⁸⁰.

⁷⁷Hoyle C. UAE deal drives interest in Saab's GlobalEye // FlightGlobal. 2016. 24 May. URL: <https://www.flightglobal.com/news/articles/uae-deal-drives-interest-in-saabs-globaleye-425684/> (date of access: November 7, 2024).

^{78 78}Hoyle C. UAE deal drives interest in Saab's GlobalEye

⁷⁹Batey A. UAE, Saab Strike \$1.27 Billion Erieye Deal // AviationWeek ShowNews. 2015. 10 November. URL: <http://aviationweek.com/dubai-air-show-2015/uae-saab-strike-127-billion-erieye-deal> (date of access: November 7, 2024).

⁸⁰Anderson G. Saab commits to developing first-ever integrated radar plant in UAE // Jane's Defence Weekly. 2013. 13 February

Шведська компанія Ship Marine поставила низку малих кораблів, побудованих у співпраці з Abu Dhabi Shipbuilding. У період з 2013 по 2015 рік за угодою вартістю 252 млн доларів США ВМС ОАЕ було поставлено 12 нових 27-метрових катерів типу Ghannatha. Всі 12 нових кораблів є ракетними катерами, здатними вражати цілі на дальності понад 30 км. Ще 12 існуючих кораблів були модернізовані: шість з них тепер є мінометними катерами, інші шість – швидкохідними артилерійськими катерами⁸¹.

У 2016 році Німеччина схвалила експорт 203 448 детонаторів для 40-мм снарядів, вироблених компанією Junghans, а також броньованого покриття для військової техніки, виготовленого компанією Dynamit Nobel, на суму 126 млн євро. Засуджуючи ці продажі, депутат від Партії зелених Агнешка Брюггер заявила: «Замість того, щоб нарешті припинити всі угоди з озброєннями з державами, які беруть участь у кривавій війні в Ємені, ХДС і СДПН [тогочасні правлячі коаліційні партії Німеччини] знову ігнорують німецькі правила експорту зброї» [57].

У 2016 році Німеччина дозволила експорт товарів військового призначення на суму 154 мільйони євро, зробивши ОАЕ дев'ятою країною призначення німецького експорту зброї. Протягом багатьох років німецька компанія MTU постачає дизельні двигуни для більшої частини військово-морського флоту ОАЕ, включаючи шість корветів Вауніпан і два корвети Falaj-2, а також основні бойові танки Leclerc французького виробництва. У 2014 році Німеччина також поставила два торпедних кораблі класу Rmah. Компанія DST, що входить до складу німецького виробника бронетехніки Krauss-Maffei Wegman, обслуговує гаубиці M109 ОАЕ з 2004 року; у 2022 році вона підписала наступний трирічний контракт⁸².

⁸¹Knight B. Germany sells arms to UAE despite Yemen conflict // DW. 2017. 14 April. URL: <http://www.dw.com/en/germany-sells-arms-to-uae-despite-yemenconflict/a-38430841> (date of access: November 7, 2024).

⁸²Chuter A. Germany's DST to Service UAE's Howitzers // Defense News. 2016. 13 June. URL: <http://www.defensenews.com/story/defense/show-daily/eurosatory/2016/06/13/germanys-dst-service-uaes-howitzers/85840658/> (date of access: November 7, 2024).

В порівнянні із політичною кооперацією чи безпековою співпрацею, на першому місці в сфері військової стала Франція серед європейських країн. Франція зробила значний внесок у розвиток військово-промислового комплексу ОАЕ. За словами французького депутата Гі Тейсьє, з 1976 по 2011 рік ОАЕ придбали у Франції 70% своєї військової техніки¹³⁰. Протягом останніх сорока років Франція продає Абу-Дабі свої передові технології (винищувачі, корвети, супутники тощо).

На рубежі 2010-х років разом з цим експортом було здійснено значну передачу технологій, що дозволило невеликій державі Перської затоки розвинути власну військову промисловість і, перш за все, проводити військові операції (Лівія, Ємен). Продажі зброї є наслідком політичних угод між Парижем і Абу Дабі, підписаних протягом 1990-х років і в 2009 році, які роблять ці дві країни партнерами на Близькому Сході і в Африці. ОАЕ і Франція мають спільне геополітичне бачення щодо Ємену і решти країн Перської затоки, Алжиру, Лівії, Сомалі, Мозамбіку тощо. Хоча Франція є улюбленим союзником ОАЕ, вона також конкурує зі зростаючою кількістю країн у сфері продажу зброї: США, Великобританією, Росією, Китаєм, Німеччиною, Південною Африкою. У своєму прагненні до військової автономії ОАЕ мають репутацію країни, яка впроваджує найкращі військові технології на ринку, незалежно від того, хто ними володіє. Оборонна промисловість ОАЕ продовжує залежати від іноземної робочої сили, в основному від західних збройових компаній, для розробки власних оригінальних платформ.

Попереду ще довгий шлях, перш ніж країна зможе опанувати наскрізний ланцюжок проектування найскладніших військових виробів, таких як кораблі або винищувачі. Однак, при прискіпливому аналізі, технології, в які ОАЕ інвестували як в пріоритет (дрони, морські патрульні катери і легкі броньовані машини), і які вони можуть виробляти самостійно вже сьогодні, лежать в основі сучасних міських і морських війн.

Таким чином, роль Франції еволюціонувала від ролі продавця озброєнь до ролі партнера у виробництві озброєнь безпосередньо в ОАЕ, аж до того, що ролі

помінялися місцями: ОАЕ більше не потрібно купувати великі системи озброєнь, щоб отримати політичну підтримку Франції, оскільки вони вже її мають. Офіційні особи ОАЕ купують зброю, коли вони безпосередньо беруть участь у військовому проекті з Францією (контроль над Червоним морем та Індійським океаном через замовлення патрульних катерів CMN або корветів Gowind) [49]. Французький внесок в оборонну промисловість ОАЕ все частіше здійснюється у вигляді модулів і компонентів, оскільки дедалі більша частка обладнання збирається або ремонтується на місці в ОАЕ. Тому з 2007 року Франція створила власні компанії в ОАЕ і стала частиною нових платформ з розробки військової техніки за участю інших держав⁸³.

Франція бере участь в еміратській оборонній промисловості 4-ма шляхами::

- через прямий експорт озброєнь до Об'єднаних Арабських Еміратів; –
- через передачу технологій;
- через спільну розробку озброєнь з ОАЕ в рамках проекту із залученням інших постачальників (німецьких, британських та ін.);
- через розробку озброєнь іноземними дочірніми компаніями французьких компаній⁸⁴.

Об'єднані Арабські Емірати за останні роки створили значну оборонно промислову базу: в країні працює понад 80 іноземних оборонних компаній з 10 000 співробітників. Вільна зона Абу-Дабі, яка приваблює багато іноземних компаній, залучає численних фахівців з військового високотехнологічного сектору і колишніх директорів великих європейських компаній з виробництва озброєнь, таких як BAЕ, Leonardo, Raytheon або Ruag.

Відкриття дочірніх компаній або спільних підприємств дозволяє цим компаніям закріпитися в місцевому виробництві, розвивати субпідрядництво, протистояти конкуренції з боку китайських, індійських і російських компаній, а

⁸³Mustafa A. UAE Eyes Moving Mirage Fighters to Iraq's Kurdish Areas, Procuring Rafales // Defense News. 2016. 23 January. URL: <http://www.defensenews.com/story/defense/international/mideast-africa/2016/01/23/uae-eyes-moving-mirage-fighters-iraqs-kurdish-areas-procuring-rafales/79108590/> (date of access: November 12, 2024). ⁸⁴ Там само.

також, завдяки найму низькооплачуваної місцевої робочої сили, заощаджувати на обслуговуванні обладнання, що продається країнам Перської затоки. Привабливість

Абу-Дабі пояснює залучення Франції до промислової бази ОАЕ через продаж власної зброї, а також через партнерства, встановлені з іншими клієнтами (Нідерланди, Південна Африка, Росія...) ⁸⁵.

Військові закупівлі ОАЕ стали предметом глобального плану постачання військової техніки в рамках Ради співробітництва країн Перської затоки. Після першої війни в Іраку в 1990 році «[країни Перської затоки] успішно маніпулювали цим ринком, щоб отримати доступ до передових західних військових технологій за більш доступними цінами» ⁸⁶, – стверджують експерти з питань оборони Франції. ОАЕ вирішили залучити різних постачальників, щоб уникнути обмежень. Таким чином, Франція опинилася в конкуренції з Великою Британією і Сполученими Штатами. Сполучене Королівство страждало від своєї поганої репутації колишнього колонізатора. Вашингтон вважався занадто близьким до Ер-Ріяда та Ізраїлю ⁸⁷, що дещо суперечило нейтральній політиці ОАК. Тому Абу-Дабі пішов назустріч Франції, яка виграла знакові контракти: купівлю 62 літаків Mirage 2000 у 1998 році і 388 танків Emirati Leclerc у 1993 році. «Французи не хочуть бути просто постачальниками. Ми хочемо бути партнерами, які здійснюють передачу технологій і співпрацю на світових ринках разом із ОАЕ», – заявив Серж Дассо в 1993 році ⁸⁸.

Крім того, угода про військову співпрацю, підписана між Францією та ОАЕ в 1997 році, передбачала надання французької допомоги в разі агресії проти ОАЕ. Нарешті, залежність від вуглеводнів Парижу сприяла зміцненню зв'язків між Францією та ОАЕ. В обмін на літаки «Міраж» у 1985 році Франція домовилася

⁸⁵Hepher T. AIRSHOW-UAE in final stages of talks to buy Rafale jets // Reuters. 2015. 11 November. URL: <http://www.reuters.com/article/dubai-airshow-emirates-fighters-idUSL8N1362Y220151111> (date of access: November 7, 2024).

⁸⁶Dispute over article freezes France-UAE arms talks: source. (2011). Reuters. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/world/dispute-over-article-freezes-france-uae-arms-talks-source-idUSTRE6904SF/> (date of access: November 3, 2024).

⁸⁷Dispute over article freezes France-UAE arms talks: source.

⁸⁸Wezeman P. Arms transfers to the Middle East and North Africa, and the military intervention in Yemen // SIPRI Yearbook 2016. Oxford: Oxford University Press, 2016, С. 200

про постачання двох мільйонів тонн сирої нафти ⁸⁹. У 1980-х і 1990-х роках Франція надавала технічну допомогу в обслуговуванні та ремонті обладнання, але ОАЕ також отримували допомоги з боку Пакистану, близького союзника Парижа.

За останні десять років ОАЕ були п'ятим за важливістю клієнтом французької

військової техніки (за замовленнями, виданими між 2011 і 2020 роками). 1 093 експортні ліцензії було видано лише за період 2015-2020 років⁹⁰. Замовлення ОАЕ загалом коливалися між 180 і 400 мільйонами євро, з піками у 2014, 2017 і 2020 роках. У 2020 році французький уряд надав експортні ліцензії на замовлення військового озброєння з ОАЕ на суму 14 мільярдів євро, а також здійснив поставки озброєння на суму понад 2,29 мільярда євро⁹¹ (що відповідає 155 раніше наданим експортним ліцензіям).

Серед останніх контрактів у 2019 році Париж підписав контракт на п'ять багатоцільових літаків Airbus⁹² і два корвети Gowind (Naval Group)⁹³. За словами журналістки Єви Тьєбо, у 2021 році Nexter зробив нову пропозицію щодо продажу 400 бронетранспортерів Titus. ОАЕ також посилює спостереження за своєю територією за допомогою американських, ізраїльських і французьких приватних військових компаній⁹⁴.

У 2009 році Франція уклала надзвичайно важливу угоду про військове співробітництво з ОАЕ, яка охоплює різні сектори:

- а) розвідку;
- б) освіту і підготовку;
- в) планування;
- г) спільні навчання;

⁸⁹ Wezeman P. Arms transfers to the Middle East and North Africa, and the military intervention in Yemen ⁹⁰ Hopher T. AIRSHOW-UAE in final stages of talks to buy Rafale jets // Reuters. 2015. 11 November. URL: <http://www.reuters.com/article/dubai-airshow-emirates-fighters-idUSL8N1362Y220151111> (date of access: November 7, 2024).

⁹¹ Hopher T. AIRSHOW-UAE in final stages of talks to buy Rafale jets

⁹² Tran P. UAE Restarts Rafale Talks With France // Defense News. 2015. 19 April. URL: <http://www.defensenews.com/story/defense/air-space/strike/2015/04/19/uae-restarts-rafale-talks-with-france/25870693/> (date of access: November 7, 2024).

⁹³ FRANCE-UAE Defense Agreement: Not a Nuclear Umbrella but a Strategic Shift. URL: https://wikileaks.org/plusd/cables/09PARIS832_a.html (date of access: November 7, 2024). ⁹⁴ Tran P. UAE Restarts Rafale Talks With France

- д) спеціальні сили.

У разі «загрози» агресії проти ОАЕ Франція має надати допомогу «узгодженими засобами», які в угоді не уточнюються. З цією метою в Абу-Дабі відкрито французьку військово-морську, наземну і повітряну базу. За словами представника МЗС Франції, процитованими в ресурсі Wikileaks, вона слугує для: - задоволення енергетичних потреб Франції;

- створення військової бази в Перській затоці;
- сприяння продажу французьких озброєнь⁹⁵.

Станом на 2016 рік на об'єкті розміщується морське командування французьких кораблів, дислокованих в Індійському океані. Така архітектура викликає питання про ступінь політичної і технічної координації з ОАЕ, особливо в контексті морської блокади Ємену. Яку інформацію має Франція про маневри ОАЕ? Важко не уявити щонайменше активний обмін розвідданими. Що стосується військових навчань, то вони сформувалися і продовжилися під час війни в Ємені в 2017 і 2018 роках,

ОАЕ використовують дипломатичну мережу Франції, що походить від її колишньої колоніальної імперії, щоб закріпитися на африканському континенті, в той час як Франція отримує вигоду від еміратських фондів (фінансування Сахельської групи G5, контракти на постачання зброї) для підтримки своєї політики впливу. Близькість Франції та ОАЕ ілюструється обміном, що стосується найбільш тактичних аспектів ведення війни: розвідки та допомоги спецпідрозділів.

Що стосується розвідки, то в 2013 році ОАЕ придбали два супутники Airbus-Thales⁹⁶, які допомогли забезпечити їхню автономність у цій сфері: Таким чином, Абу-Дабі придбав одні з найпотужніших технологій на ринку і більше не потребує французів чи американців про доступ до супутникових знімків, в якому їм можуть відмовити. Що стосується безпілотників, то Франція також зробила

⁹⁵Thales in the UAE Factsheet. URL: <http://docplayer.net/52761962-Thalesgroup-com-thales-in-the-uae-factsheet.html> (date of access: November 7, 2024).

⁹⁶Evolving UAE Military and Foreign Security Cooperation: Path Toward Military Professionalism. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2021/01/evolving-uae-military-and-foreign-security-cooperation-path-toward-military-professionalism?lang=en&center=middle-east> (date of access: October 12, 2024).

комерційні пропозиції. У той час як Сполучені Штати вже давно відмовилися продавати свої безпілотні озброєння, ОАЕ зробили попереднє замовлення на французький військовий безпілотник Patroller у Safran у 2018 році.

Висновки до Розділу II

Відносини між Об'єднаними Арабськими Еміратами та країнами

Європейського Союзу є багатогранними та стратегічно важливими, характеризуючись значною динамікою розвитку у політичній, економічній, безпековій, культурній та енергетичній сферах. Ці відносини поглиблюються у контексті змін глобального порядку, таких як зменшення стратегічної ролі США на Близькому Сході, нові виклики регіональної стабільності, а також спільні зусилля щодо боротьби зі зміною клімату та впровадження сталого розвитку.

Особливу роль у відносинах з ОАЕ відіграють Франція, Німеччина та Польща. Франція вирізняється тісною співпрацею у військовій та енергетичній сферах, а також ініціативами у відновлюваній енергетиці та штучному інтелекті. Німеччина зосереджується на технологічних інноваціях, відновлюваних джерелах енергії та розвитку «розумних» міст, а Польща демонструє динамічний розвиток відносин, досягнувши статусу стратегічного партнера ОАЕ у 2015 році.

Країни ЄС дедалі активніше реалізують свої стратегічні інтереси в ОАЕ, підкреслюючи важливість диверсифікації співпраці, інновацій та сталого розвитку. ОАЕ, у свою чергу, визнають Європейський Союз важливим партнером у сфері зеленої економіки та технологій, одночасно зберігаючи орієнтацію на двосторонню взаємодію з ключовими країнами-членами. Відносини з ОАЕ також демонструють приклад успішної адаптації політики до нових глобальних викликів, включаючи зміну клімату, безпеку та гуманітарну допомогу.

Таким чином, співпраця між Об'єднаними Арабськими Еміратами та країнами ЄС є стратегічною і перспективною, спираючись на спільні цінності, взаємні інтереси та довгострокові партнерські угоди.

58

ОАЕ стали одним із провідних регіональних гравців у сфері військової індустрії завдяки активному імпорту передових технологій і стратегічним партнерствам, особливо з європейськими країнами, такими як Франція, Німеччина та Італія. За останні десятиліття ОАЕ створили сучасні збройні сили, використовуючи нафтові ресурси й політичні домовленості для зміцнення військової потужності. Європа, зокрема Франція, відіграє важливу роль у цьому процесі, забезпечуючи ОАЕ військовою технікою, експертною підтримкою та допомагаючи розвивати власний оборонний сектор. У свою чергу, співпраця з Європою дозволяє ОАЕ отримати доступ до передових технологій і водночас виступати стратегічним партнером у Перській затоці.

Інвестиції ОАЕ в оборонну промисловість демонструють їх прагнення до більшої військової автономії, але роль Європи залишається важливою для підтримки цього курсу. Технологічні й промислові партнерства, зокрема у сферах дронів, бронетехніки та кораблебудування, сприяють модернізації оборонного потенціалу країни. Європейські держави також отримують вигоди у вигляді доступу до енергоресурсів, розширення геополітичного впливу та збільшення експорту військової техніки. Така співпраця не лише зміцнює безпеку ОАЕ, але й посилює роль європейських країн у регіональній політиці, що створює взаємозалежність і сприяє стабільності в зоні Перської затоки.

59

РОЗДІЛ III. СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ВИМІР ДВОСТОРОННІХ ВЗАЄМИН

3.1. Економічна складова відносин між ОАЕ та країнами Європи

Ставши членом БРІКС+ у січні 2024 року, Об'єднані Арабські Емірати прагнуть зміцнити свою позицію як важливого – і позаблокового – геоекономічного гравця. Країна дедалі більше прагне досягти ретельного балансу між своїми ключовими торговельними та інвестиційними партнерами на Заході та новими можливостями, які надають економіки країн БРІКС+. Багато в чому її багатополярний підхід працює. Дубай демонструє надшвидке зростання в останні роки – попри економічні шоки, спричинені постпандемічним протекціонізмом, російським вторгненням в Україну та ескалацією напруженості у відносинах між США та Китаєм – значною мірою завдяки цій здатності залишатися безпечною гаванню для глобалізації. Зрештою, ОАЕ роблять ставку на те, що великі держави, навіть в умовах зростаючої конкуренції та напруженості, все одно потребуватимуть простору для ведення бізнесу, нехай навіть опосередкованого, одна з одною. Позиціонуючи себе як економічну сполучну ланку між Сходом і Заходом, ОАЕ намагаються збалансувати свої зв'язки з усіма сторонами, щоб максимізувати власну вигоду – і зробити себе цінним стратегічним гравцем для європейців, і не тільки⁹⁷.

У рамках своєї багатополярної геоекономічної стратегії ОАЕ прагнуть скористатися своїм стратегічним розташуванням між Азією, Африкою та Європою.

Емірати прагнуть бути першопрохідцями в економіках Африки та Південно-Східної Азії, що розвиваються, куди нелегко проникнути. Африка, зокрема, привертає особливу увагу з боку ОАЕ через її потенціал у критично важливих корисних копалинах та енергетичній галузі. ОАЕ вже є другим за величиною двостороннім інвестором на континенті – поряд зі США і

⁹⁷Ibish H. The UAE's Evolving National Security Strategy // Arab Gulf States Institute in Washington. 2017. 6 April. URL: https://agsiw.org/wp-content/uploads/2017/04/UAE-Security_ONLINE.pdf (date of access: November 7, 2024).

60

поступаючись лише Китаю – і планує стати основним трампліном для міжнародних інвесторів, які прагнуть працювати на континенті, але в більш безпечних юрисдикціях. Натомість ОАЕ розглядають участь у Південно-Східній Азії як корисний спосіб орієнтуватися в американсько-китайському суперництві. Очікується, що багато компаній, аби уникнути його економічного впливу, переїдуть до регіону, де ОАЕ напередодні підписали низку угод про лібералізацію торгівлі або угод про всеосяжне економічне партнерство (СЕРА)⁹⁸.

Однак Індія є найпривабливішим геоекономічним партнером ОАЕ. Незважаючи на виклики, пов'язані з протекціонізмом Індії, співпраця є тісною у ключових сферах, особливо у сфері продовольчої безпеки, технологій та зв'язку. Для ОАЕ новий економічний коридор Індія-Близький Схід-Європа (ІМЕС) матиме вирішальне значення для поглиблення цього зв'язку. Водночас Емірати залишаються вірними своїй політиці багатовекторності: оскільки Китай є найбільшим торговельним партнером ОАЕ, еміратівці обережно відкидають ідею про те, що ІМЕК має стати альтернативою китайській ініціативі «Один пояс, один шлях» або способом скоротити торгівлю з Китаєм.

Так само, незважаючи на війну Ізраїлю в Газі, ОАЕ залишаються зацікавленими у зміцненні зв'язків з Ізраїлем. Зокрема, вони співпрацюють з Тель-Авівом, щоб обійти вузькі місця в морській торгівлі, викликані напруженістю в Червоному морі: в грудні 2023 hіре ізраїльські та еміратські компанії підписали угоди про сприяння сухопутному торговому маршруту з ОАЕ

– через Саудівську Аравію і Йорданію – в ізраїльський порт Хайфа⁹⁹. ОАЕ та інші монархії Перської затоки не поділяють занепокоєння Європи та США щодо вразливості економічної залежності від Китаю та зв'язків з Росією чи Іраном.

Замість цього вони йдуть на компроміс із західними державами щодо ключових червоних ліній, але відкидають будь-які максималістські вимоги, які б означали вибір сторони. Це фундаментальне мислення, що лежить в основі

⁹⁸ Missile Defense Project. Missiles of Iran // Missile Threat, Center for Strategic and International Studies. 2018. 14 June. Last modified: 16 July 2020. URL: <https://missilethreat.csis.org/country/iran> (date of access: October 19, 2024).⁹⁹ Yemen: Is Peace Possible? // International Crisis Group. 2016. 9 February. URL: <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/yemen-peace-possible> (date of access: October 17, 2024).

61

рішучої опозиції ОАЕ до санкцій як інструменту зовнішньої політики, їхнього опору дотриманню експортного контролю та готовності прийняти валютну багатополарність. Саме тому ОАЕ розглядають більш ліберальний підхід до обміну валют як необхідний крок на шляху до перетворення на глобальний торговельний хаб.

Таким чином, спосіб дій ОАЕ щодо впровадження санкцій та експортного контролю полягає в недотриманні вимог: щоразу, коли є «сіра зона», ОАЕ просуваються вперед, доки США не зупинять їх і не проведуть лінію, за якою вони будуть сидіти відразу. Саме так сталося, коли ОАЕ надали ліцензію на діяльність російському МТС Банку, щоб відкликати її через місяць після того, як банк потрапив під санкції США. Повністю відрізати бізнес, пов'язаний з Росією, все ще немає наміру.

Незважаючи на це, ОАЕ демонструють більшу готовність дотримуватися західних «червоних ліній» щодо Росії з другої половини 2023 року, частково тому, що вони вичерпали всі шляхи доступного російського капіталу та можливості транзиту, а частково тому, що ОАЕ прагнуть вийти із сірого списку Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (ФАФТ), до якого вони потрапили в червні 2022 року. Наприклад, нещодавно ОАЕ пообіцяли обмежити частину прямого реекспорту до Росії технологічної продукції подвійного призначення, включеної до Списку пріоритетних товарів «Великої сімки» (G7)¹⁰⁰.

Проте ОАЕ, як і раніше, готові кинути виклик тиску Заходу щодо експортного контролю над Китаєм. Для еміратів привабливість Китаю полягає в наданні майже необмеженого доступу до досліджень і розробок, що є важливим для створення технологічної переваги, яку ОАЕ розглядають як ключове джерело майбутньої могутності. Наприклад, нещодавно відому еміратську компанію G42, яка працювала з такими китайськими фірмами, як Huawei і BGI Genomics,

звинуватили в тому, що вона є каналом, через який передові американські технології перекачуються до Китаю.

Формування світу, де процвітає валютна багатополарність, і обмеження валютного впливу Сполучених Штатів розглядається в ОАЕ як найкращий страховий поліс проти тиску Заходу на Китай і Росію. Незважаючи на те, що ОАЕ здебільшого інвестують на Заході, накопичують фінансовий надлишок у доларах США і прив'язують еміратський дирхам до долара, країна перебуває в авангарді експериментів з дедоларизації транскордонної торгівлі. Одним з таких проєктів є протокол фінансових технологій під назвою mBridge, який обходить долари США, створюючи блокчейн-платформу для розрахунків у режимі реального часу з використанням цифрових валют центрального банку Китаю. Заснований Валютним управлінням Гонконгу, Центральним банком Об'єднаних Арабських Еміратів, Інститутом цифрової валюти Народного банку Китаю та Банком Таїланду, проєкт також викликає інтерес з боку інших країн БРІКС+. Крім того, ОАЕ мають кілька довгострокових угод про валютні свопи, в тому числі з Китаєм та Індією, а також угоди про розрахунки за торговельними та капітальними операціями у відповідних валютах країн-підписантів. Зрештою, Новий банк розвитку БРІКС може запропонувати шляхи надання фінансування країнам, що перебувають під санкціями США, таким як Іран, в обхід західної фінансової гідравліки¹⁰¹.

У цьому багатогранному контексті європейці повинні вивчити можливості, які пропонує прагнення ОАЕ стати економічним сполучним елементом між Сходом і Заходом, враховуючи при цьому специфічні ризики у чутливих сферах. Поточний пріоритет ОАЕ у відносинах з ЄС – підписання Угоди про зону вільної торгівлі, оскільки це дасть Еміратам поштовх для реекспорту. Поки тривають технічні переговори щодо торговельної угоди СЕРА, ЄС має чітко визначити червоні лінії, пов'язані з торговельними обмеженнями та перевіркою інвестицій

¹⁰¹ Yenigün C., Hassan G., Albasoos H. Negotiation Level Between the EU and the GCC // ResearchGate. 2020. December. URL: https://www.researchgate.net/publication/346564617_Negotiation_Level_Between_the_EU_and_the_GCC (date of access: November 16, 2021).

у сферах, охоплених його стратегією економічної безпеки, таких як критичні

технології по відношенню до Китаю. Європейці повинні донести до своїх еміратських колег, що доступ до чутливих високотехнологічних проєктів буде закритий, якщо ОАЕ нададуть Москві і Пекіну чорний хід до західних технологій. Процес виключення з списку FAFT, який має відбутися цього року, дає ЄС можливість закликати до посилення боротьби з відмиванням грошей щодо Росії. Нарешті, європейці повинні зменшити ризик від зростаючого суперництва між Саудівською Аравією та ОАЕ, оскільки Ер-Ріяд і Абу-Дабі змагаються за регіональне геоекономічне лідерство. Більш інклюзивний підхід до ІМЕС – наприклад, запрошення Оману приєднатися – міг би стати способом диверсифікації, щоб відійти від виключної залежності від портів ОАЕ або Саудівської Аравії. Важливо, щоб ЄС враховував торговельну напруженість між ОАЕ та Саудівською Аравією у своєму підході та послідовності під час таких торговельних переговорів.

3.2. Стан взаємної торгівлі

За останні кілька років ОАЕ зарекомендували себе як центр міжнародної торгівлі та дипломатії, а також енергетики (як вуглеводневої, так і відновлюваної). У той час як Європа і США стикаються з невиразними перспективами зростання після початку російсько-українського вторгнення, країни РСАДПЗ, як, продовжують зростати цього найшвидшими темпами з 2014 року.

Ще до початку російської агресії проти України ОАЕ опинилися в центрі уваги. Так, обсяг нафтової торгівлі ОАЕ з ЄС становить 51 млрд євро, а в ОАЕ проживає близько 250 000 європейців. Понад 4 мільйони європейських туристів відвідують країну щороку. Видатна роль, яку відіграють ОАЕ в галузі енергетики і торгівлі, була ще раз підкреслена на нещодавній конференції АДШЕК, найбільшому світовому енергетичному заході. Керівництво ОАЕ неодноразово

64

висловлювало готовність втрутитися і підтримати своїх друзів і партнерів у Європі в задоволенні їхніх енергетичних потреб після того, як Росія обмежила постачання газу до Європи¹⁰².

Перший закордонний візит нового президента Об'єднаних Арабських Еміратів відбувся у липні 2022 року саме до Франції, де було оголошено про

всєбїчну спївпрацю також у сферї енергетики (постачання дизельного палива). Незабаром пїсля цього президент вїдвїдав Грецію, де також були пїдписанї рїзнї економїчні угоди. ОАЕ також зараз активно їнвестують у розвїдку газових родовищ, експорт ЗПГ, а також у вїдновлюванї джерела енергїї, такї як водень або сонячна енергетика, де ОАЕ можуть зробити важливий внесок з огляду на свої географїчні та клїматичнї умови. Зростаючий їнтерес до ОАЕ як до ключового партнера в галузї енергетики та економїки пїдкреслюється також частотою вїзитїв. Президент Європейської Ради Шарль Мїшель вїдвїдав ОАЕ 8 вересня 2022 року. Згїдно з офїційними повїдомленнями ЗМІ ОАЕ за пїдсумками вїзиту, метою було змїцнення спївпрацї в рїзних сферах, серед яких також боротьба зї змїною клїмату. Ключовим внеском ОАЕ стане проведення наступної Конференцїї ООН з питань змїни клїмату COP 28 у листопаді-груднї 2023 року в Дубаї. ОАЕ вже неодноразово наголошували на своїх клїматичних амбїцїях напередоднї КС 28 з метою досягнення клїматичної нейтральностї до 2050 року та наголошували на власних зусиллях у сферї вїдновлюваних джерел енергїї, особливо сонячної енергїї та водню, а також на власнїй клїматичнїй дипломатїї ОАЕ.

24 та 25 вересня 2022 року, пїсля вїзиту до Саудївської Аравїї, канцлер Нїмеччини Олаф Шольц здїйснив короткий вїзит до ОАЕ у супроводї бїзнес делегацїї, пїд час якого зустрївся з президентом Мохаммедом бїн Заїдом та мїністром з питань змїни клїмату Марїам Аль-Хейрї. Пїд час вїзиту Державний секретар Франциска Брантнер та Мїністр промисловостї Султан Аль-Джабер пїдписали Угоду про енергетичну безпеку та промисловий акселератор (ESIA).

¹⁰² Nonneman G. EU-GCC Relations: Dynamics, Patterns and Perspectives // ResearchGate. 2010. July. URL: https://www.researchgate.net/publication/254365591_EU-GCC_Relations_Dynamics_patterns_and_perspectives (date of access: November 16, 2021).

Ця мїжурядова угода, яка широко висвітлювалася в пресї ОАЕ, у формї Спїльної декларацїї про намїри включає проекти у сферї енергопостачання, декарбонїзацїї та захисту клїмату. Канцлер Шольц пїдкреслив пресї, що важливо покладатися на якомога бїльшу кїлькїсть постачальникїв енергоресурсїв і що нинїшня залежнїсть вїд одного великого постачальника, а саме Росїї, безумовно, не повториться.

Конкретним проявом цїєї домовленостї стало пїдписання контракту мїж RWE та державною компанїєю ADNOC на постачання скрапленого газу до Нїмеччини в найкоротшї термїни, а саме: 137 000 кубометрїв ЗПГ мають бути доставленї на

імпортний термінал у Брунсбюттелі для німецького ринку. Подальші поставки скрапленого газу розпочалися цього року¹⁰³.

Крім того, державна компанія з відновлюваної енергетики Masdar планує інвестувати у вітроелектростанції в Північному та Балтійському морях, які можуть генерувати до 10 ГВт відновлюваної енергії до 2030 року. Було також згадано про співпрацю у сфері водню та пілотні проекти з німецькими компаніями Steag GmbH та Aurubis AG щодо постачання водню у вигляді аміаку. Канцлер Австрії Карл Нехаммер разом з міністром фінансів Магнусом Бруннером та міністром енергетики Леонорою Гевесслер, а також компаніями OMV та OEBAG 27 жовтня 2022 року зустрілися з президентом Мохаммедом бін Заїдом, щоб зміцнити міцні двосторонні зв'язки та енергетичне співробітництво між обома країнами. Під час візиту було підписано два меморандуми про взаєморозуміння між OMV та ADNOC про постачання однієї партії скрапленого газу (1 ТВт-год) наступної зими 2025/26 року, а також «Спільну декларацію про наміри» щодо співпраці на урядовому рівні з питань енергетики та промисловості, а також захисту клімату на основі Стратегічного партнерства між Австрією та ОАЕ, підписаного в липні 2021 року. Обидві сторони призначають «координаторів» для визначення проектів для співпраці, зокрема, у сфері

¹⁰³ 70. Kostadinova V. What is the Status of the EU-GCC Relationship? // Gulf Research Centre. 2013. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/167338/EU-GCC_9227.pdf___.pdf (date of access: November 16, 2021).

газу/зрідженого природного газу, похідних продуктів (дизельного палива тощо), сталого авіаційного палива (SAF), водню та відновлюваних джерел енергії. Тим часом ОАЕ також були зайняті підписанням угод про всеосяжне економічне партнерство (СЕРА) з іншими частинами світу, такими як Ізраїль, Індія та Індонезія, одними з найбільших економік світу, що швидко зростають. Таким чином, інвестиції в ОАЕ також відкривають нові потенційні ринки в інших частинах світу, і існує велика зацікавленість у підписанні таких угод також з Європейським Союзом або європейськими країнами. Зовсім недавно були розпочаті переговори з Україною про укладення СЕРА.

Все це підкреслює бажання ОАЕ бути в авангарді боротьби зі зміною клімату та інвестувати у відновлювану енергетику як в ОАЕ, так і в третіх країнах. Подальше

розширення торговельних зв'язків також посідає важливе місце серед пріоритетів уряду ОАЕ, так само як і інвестиції в нові технології, такі як штучний інтелект. Це відкриває безліч потенційних проектів для співпраці як для європейських урядів, так і для компаній. Якщо дивитися в розрізі країн, то ситуація важка для аналізу, адже різниться між ними. Розпочнемо із Німеччини.

У 2022 році Німеччина експортувала до Об'єднаних Арабських Еміратів 7,85 млрд доларів США. Основними товарами, що експортувалися з Німеччини до Об'єднаних Арабських Еміратів, були автомобілі (\$992 млн), літаки, гелікоптери та/або космічні апарати (\$344 млн) та розфасовані лікарські засоби (\$327 млн). За останні 5 років експорт Німеччини до Об'єднаних Арабських Еміратів скоротився на 8,65% у річному обчисленні, з \$12,3 млрд у 2017 році до \$7,85 млрд у 2022 році.

У 2017 році Об'єднані Арабські Емірати експортували до Німеччини \$2,36 млрд. Основними товарами, що експортувалися з Об'єднаних Арабських Еміратів до Німеччини, були необроблений алюміній (\$748 млн), пасажирські та вантажні судна (\$532 млн) і сира нафта (\$220 млн). За останні 5 років експорт Об'єднаних

67

Арабських Еміратів до Німеччини збільшився на 11,5% у річному обчисленні, з \$1,37 млрд у 2022 році до \$2,36 млрд у 2017 році¹⁰⁴.

У серпні 2024 року Німеччина експортувала з Об'єднаних Арабських Еміратів на суму 785 млн євро та імпортувала 170 млн євро, що призвело до позитивного торговельного балансу в розмірі 616 млн євро. У період з серпня 2023 року по серпень 2024 року експорт Німеччини збільшився на 47,2 млн євро (6,4%) з 738 млн євро до 785 млн євро, тоді як імпорт зменшився на 171 млн євро (-50,2%) з 341 млн євро до 170 млн євро.

Протягом 2024 року найбільшими статтями німецького експорту до Об'єднаних Арабських Еміратів були легкові автомобілі та автопричепи (108 млн євро), фармацевтична продукція (40 млн євро), офісні машини та машини для автоматичної обробки даних (34 млн євро), машини для виробництва та розподілення електроенергії (33,6 млн євро), а також шасі, кузови, двигуни і т.п. для автотранспортних засобів (26,7 млн євро). У серпні 2024 року найбільшими статтями імпорту Німеччини з Об'єднаних Арабських Еміратів були нафта і нафтопродукти (352 млн євро), судна та човни (102 млн євро), алюміній та алюмінієві сплави, в т.ч. відходи,... (70,8 млн євро), продукти нафтопереробки (7,1

млн євро) та літальні апарати (3,86 млн євро).

У 2022 році Об'єднані Арабські Емірати експортували до Франції \$2,66 млрд. Основними товарами, що експортувалися з Об'єднаних Арабських Еміратів до Франції, були рафінована нафта (\$1,36 млрд), сира нафта (\$422 млн) та літаки, гелікоптери та/або космічні апарати (\$175 млн). За останні 5 років експорт Об'єднаних Арабських Еміратів до Франції збільшився на 14,8% у річному обчисленні, з \$1,33 млрд у 2017 році до \$2,66 млрд у 2022 році.

У 2017 році Франція експортувала до Об'єднаних Арабських Еміратів 4,8 млрд доларів. Основними товарами, що експортувалися з Франції до Об'єднаних Арабських Еміратів, були газові турбіни (423 млн дол. США), парфумерія (394 млн дол. США) та валізи і футляри (335 млн дол. США). За останні 5 років

¹⁰⁴Kostadinova V. What is the Status of the EU-GCC Relationship? // Gulf Research Centre. 2013. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/167338/EU-GCC_9227.pdf_.pdf (date of access: November 16, 2021).

експорт Франції до Об'єднаних Арабських Еміратів збільшився на 3,2% у річному обчисленні, з 4,1 млрд доларів у 2022 році до 4,8 млрд доларів у 2017 році.

У 2022 році Велика Британія експортувала до Об'єднаних Арабських Еміратів товарів на суму \$11,5 млрд. Основними товарами, що експортувалися з Великої Британії до Об'єднаних Арабських Еміратів, були золото (\$4,5 млрд), газові турбіни (\$1,39 млрд) та автомобілі (\$784 млн). За останні 5 років експорт Великої Британії до Об'єднаних Арабських Еміратів збільшився на 4,56% у річному обчисленні, з \$9,19 млрд у 2017 році до \$11,5 млрд у 2022 році.

У 2017 році Об'єднані Арабські Емірати експортували до Великої Британії 4,26 млрд доларів. Основними товарами, що експортувалися з Об'єднаних Арабських Еміратів до Великої Британії, були нафтопродукти (\$2,61 млрд), ювелірні вироби (\$251 млн) та залізні конструкції (\$142 млн). За останні 5 років експорт з Об'єднаних Арабських Еміратів до Великої Британії збільшився на 4,29% у річному обчисленні, з \$2,8 млрд у 2022 році до \$4,26 млрд у 2017 році.

3.3. Роль публічної дипломатії ОАЕ у відносинах з країнами Європи

Публічна та культурна дипломатія в Об'єднаних Арабських Еміратах почала використовуватися в інституціоналізованій формі зовсім недавно. Сьогодні багато політологів називають культуру, що використовується державами, «м'якою силою», яка може доповнювати або замінювати «жорстку силу», тобто військову або економічну міць держави. Отже, публічна або культурна дипломатія, що використовується як інструмент «м'якої сили», може бути дуже корисною для урядів, яким бракує засобів «жорсткої сили». Однак використання публічної та культурної дипломатії для просування національних інтересів або зовнішньополітичних цілей є складним процесом з багатьма змінними, які необхідно враховувати при плануванні та розробці стратегій у цій сфері. Причини, що спонукали уряд ОАЕ розробити власну стратегію «м'якої

69

сили», зумовлені глобалізацією, геополітичною ситуацією та зовнішньополітичними цілями¹⁰⁵.

За останні чотири десятиліття Об'єднані Арабські Емірати стали однією з найдинамічніших і найуспішніших держав у регіоні Близького Сходу та Північної Африки. З невеликої монархічної федерації з плеємним суспільством і невеликим досвідом державності вони досягли такого рівня, що журнал «The Economist» назвав їх «маленькою Спартою», підкреслюючи зростаючий потенціал жорсткої сили ОАЕ¹⁰⁶. З іншого боку, м'яка сила ОАЕ перебуває в постійному розвитку, з баченням перетворення на глобального гравця, який діє на основі толерантності та порозуміння задля досягнення миру і процвітання. Геополітика країни є складною. Іран на іншому боці Перської затоки сприймається як найбільша загроза безпеці ОАЕ, що змушує Емірати укласти союзи, наприклад, із Саудівською Аравією, та лавірувати між США та Китаєм. Економічна конкуренція через підтримку торговельних відносин з більшістю країн світу та протистояння впливу інших гравців, таких як Туреччина, є ще одним викликом. Нарешті, внутрішня демографічна ситуація з нерівномірним співвідношенням між прибулим населенням та автохтонами змушує ОАЕ підтримувати тісні відносини з Індією, яка є батьківщиною для більшості мігрантів в Еміратах. Всі ці аспекти необхідно враховувати при плануванні напрямів зовнішньої політики та оптимальних інструментів для досягнення її цілей. М'яка сила через публічну та культурну дипломатію набуває все більшого значення як доповнення до жорсткої сили країни,

що розвивається.

Відповідно до цієї стратегії було зроблено кілька кроків для того, щоб включити стратегію «м'якої сили», в тому числі заходи культурної дипломатії, в еміратську правову систему. Першим з них стало заснування у 2017 році Ради з питань м'якої сили ОАЕ. Рада з питань м'якої сили ОАЕ мала переглянути все законодавство та політику, які впливають на імідж та репутацію ОАЕ за

¹⁰⁵The United Arab Emirates take a risky but winning gamble in the Middle East. URL: <https://orientxxi.info/magazine/the-united-arab-emirates-take-a-risky-but-winning-gamble-in-the-middle-east,7702> (дата звернення: 25.10.2024).

¹⁰⁶United Arab Emirates (ARE) and France (FRA) Trade. URL: <https://oec.world/en/profile/bilateral/country/are/partner/fra> (дата звернення: 25.10.2024).

70

кордоном. Всього через кілька місяців після заснування, у вересні 2017 року, вона опублікувала Стратегію м'якої сили ОАЕ. Ця стратегія має на меті підвищити глобальну репутацію країни за кордоном, підкреслюючи її ідентичність, спадщину, культуру та внесок у світ. Вона також розкриває глобальні та регіональні прагнення країни через чотири цілі: «- розробити єдиний напрямок для різних секторів, включаючи економіку, гуманітарні науки, туризм, засоби масової інформації та науку; – просувати позицію ОАЕ як воріт до регіону; – утвердити ОАЕ як регіональну столицю культури, мистецтва і туризму; – створити репутацію сучасної і толерантної країни, яка вітає всіх людей з усього світу»¹⁰⁷.

По-друге, у 2018 році було організовано урядову конференцію під назвою «Майбутнє культури». Прем'єр-міністр і правитель Дубаю шейх Мохаммед бін Рашид Аль Мактум ініціював створення «Фонду культурного розвитку ОАЕ» та «Індексу внесків у креативні індустрії» на цьому заході. Захід зібрав низку міністрів кабінету міністрів та високопосадовців для роботи над реалізацією комплексного плану розвитку інноваційних культурних ініціатив та проектів. «Фонд культурного розвитку ОАЕ» надав необхідні кошти для підтримки запропонованих культурних заходів у країні та заохочував проекти й ініціативи, спрямовані на розвиток культурних продуктів ОАЕ.⁴² У червні 2018 року Міністерство закордонних справ і міжнародного співробітництва відкрило Офіс публічної та культурної дипломатії (OPCD) для координації діяльності низки суб'єктів і зацікавлених сторін із приватного та державного секторів як на федеральному, так і на місцевому рівнях. Його мета – допомогти пояснити міжнародним партнерам, що таке еміратська культура. Офіс також контролюватиме підготовку дипломатів ОАЕ з питань

культурної дипломатії [88]. Найперспективніші митці, режисери та письменники з Об'єднаних Арабських Еміратів будуть заохочуватися до співпраці з 183 посольствами по всьому світу, щоб продемонструвати найкращі творчі таланти, які може запропонувати країна. Очолює ОРСД високоповажний державний міністр Закі Нуссейбех, який був

¹⁰⁷Image Nation Abu Dhabi, <https://imagenationabudhabi.com/about-us/> (access 2.10.2024).

перекладачем і близьким радником шейха Заїда, президента-засновника країни¹⁰⁸.

Поза офіційними рамками публічної та культурної дипломатії існує кілька проектів, якими керують різні напівприватні організації. Один із них – Image Nation в Абу-Дабі. Об'єднані Арабські Емірати швидко розвинули кіноіндустрію, яка розважає і допомагає поширювати еміратські цінності та культуру за кордоном. Image Nation Abu Dhabi є одним з найбільших виробників фільмів у Перській затоці, і лише за десять років вона виросла до вражаючих розмірів, частково завдяки державній фінансовій підтримці. Місія компанії, заснованої у 2008 році, полягає не лише у створенні основ сильної місцевої індустрії реклами в ОАЕ, а й у розвитку індустрії реклами та розваг у країнах Перської затоки та Близького Сходу і Північної Африки. Image Nation використовує поєднання місцевих талантів та міжнародного досвіду. Вона також заохочує молодих кінематографістів до саморозвитку через програму під назвою «Арабська кіностудія». Компанія виробляє серіали, документальні та розважальні фільми для аудиторії з усього світу і є першою компанією з ОАЕ, яка розмістила кілька проектів на Netflix. З квітня 2016 року Image Nation Abu Dhabi бере участь у щорічному огляді еміратських фільмів у Польщі, який щороку організовує Фонд Нахда за підтримки Міністерства закордонних справ ОАЕ через Посольство у Варшаві. Фонд «Нахда» є некомерційною організацією, що забезпечує пряму, відкриту комунікацію як засіб для більш глибокого і міцного зв'язку, який веде до подолання стереотипів і посилення співпраці між поляками, європейцями та арабами¹⁰⁹.

Основною метою еміратського кіноогляду в Польщі було надихнути на зміну упередженого мислення і поглядів на арабський світ і культуру.⁴⁶ Фільми є потужними носіями інформації, і протягом чотирьох випусків було відібрано низку фільмів, які показували головні відмінності, але також і схожі риси, що можуть створити основу для майбутнього порозуміння. Одним із ключових

¹⁰⁸ Image Nation Abu Dhabi...

¹⁰⁹ Jordanova D., Rhyne Regan R., *The Festival Circuit*, St. Andrews Film Studies, Gate Press, St. Andrews 2009.

елементів було показати Емірати з усіма їхніми перевагами та недоліками, щоб висвітлити соціальні та культурні виклики, з якими люди, що живуть в ОАЕ, стикаються у своєму повсякденному житті.

Фільми демонструвалися переважно в місцевих студійних кінотеатрах Кракова (Kino Pod Baranami), Варшави (Kino LAB і Музей Азії та Тихого океану) та Катовіце (Kino Światowid). Вартість квитків визначалася згідно з прейскурантом кінотеатрів. Еміратський кіноогляд був також можливістю особисто познайомитися з кінематографістами. Щороку запрошували спеціального гостя з ОАЕ, який відповідав на запитання польської аудиторії та розповідав про еміратську перспективу. Вперше це був Наваф Аль Джанахі, режисер фільму «Морська тінь» (2011)¹¹⁰. ОАЕ дотримуються централізованої моделі культурної дипломатії. Однак, на відміну від Франції, в ОАЕ немає організацій, таких як Інститут культури, які могли б відігравати роль у сприянні проектам культурної дипломатії за кордоном. Міністерство закордонних справ безпосередньо залучено до координації та співпраці з місцевими партнерами, наприклад, Nahda. Втім, характеристики Еміратського кіноогляду в Польщі можуть свідчити про те, що ОАЕ дотримуються моделі внутрішнього піару, проводячи щорічні заходи та реалізуючи зовнішньополітичні цілі через місцевих партнерів. Самі цілі визначені у Стратегії м'якої сили ОАЕ, а приклад кіноогляду демонструє мету просування позитивного іміджу країни, подолання стереотипів про неї та залучення інвесторів і туристів.

Підсумовуючи, зазначаємо, що публічна та культурна дипломатія Об'єднаних Арабських Еміратів, використовуючи інструменти «м'якої сили», стала важливим елементом зовнішньої політики країни, спрямованим на зміцнення міжнародної репутації та подолання стереотипів. Завдяки створенню стратегічних інституцій, таких як Рада з питань м'якої сили та Офіс публічної і культурної дипломатії, ОАЕ розробили цілісну стратегію просування своєї культури, толерантності та інноваційності на глобальному рівні. Культурні

¹¹⁰ OPCD, <https://opcd.ae/about-opcd/cultural-diplomacy/> (access 2.10.2020). The Economist, <https://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21720319-driven-energetic-crown-price-uae-building-bases-far-beyond-its> (access 30.09.2024)

ініціативи, зокрема кіноіндустрія та проєкти на кшталт еміратського кіноогляду в

Польщі, демонструють прагнення країни залучати міжнародних партнерів, інвесторів і туристів через культурний обмін і комунікацію. Водночас Емірати поєднують м'яку силу з жорсткою, враховуючи геополітичні виклики та глобалізацію, що дозволяє їм успішно реалізовувати свої зовнішньополітичні амбіції.

Висновки до Розділу III

Об'єднані Арабські Емірати утвердилися як один із ключових гравців у глобальній економіці завдяки своїй стратегічній позиції між Сходом і Заходом. Членство в БРІКС+ і багатовекторна геоекономічна політика дозволяють ОАЕ активно взаємодіяти з різними економічними блоками, зберігаючи при цьому незалежність від конфліктів між великими державами. Це створює для країни значні переваги, роблячи її важливим економічним мостом і партнером, здатним адаптуватися до глобальних викликів.

Економічна співпраця між ОАЕ та Європою продовжує розвиватися, незважаючи на зростаючу конкуренцію та торговельні виклики. Значна увага приділяється розвитку торгівлі та інвестицій у ключових галузях, таких як енергетика, технології та транспортна інфраструктура. ОАЕ активно підтримують європейські країни у подоланні енергетичної кризи, надаючи свої ресурси та інвестуючи у відновлювані джерела енергії, такі як водень і сонячна енергетика.

Торговельні угоди, такі як СЕРА, стають одним із головних інструментів для поглиблення економічних відносин між ОАЕ та ЄС. Підписання таких угод дозволяє Еміратам не лише збільшувати обсяг реекспорту, а й відкривати нові ринки для європейських компаній в інших регіонах світу. Водночас технічні переговори щодо нових угод демонструють потребу у вирішенні питань економічної безпеки, включаючи контроль за експортом технологій.

74

Культурна дипломатія ОАЕ відіграє важливу роль у формуванні їхнього позитивного іміджу на міжнародній арені. Використовуючи "м'яку силу", Емірати акцентують увагу на толерантності, культурному обміні та сучасності. Створення Ради з питань м'якої сили, Офісу публічної та культурної дипломатії, а також міжнародні ініціативи, такі як кіноогляди, спрямовані на подолання стереотипів і

посилення співпраці з іншими країнами, включаючи європейські.

Незважаючи на значні успіхи, ОАЕ стикаються з викликами, пов'язаними з конкуренцією за регіональне лідерство з іншими монархіями Перської затоки, такими як Саудівська Аравія. Європейський Союз має враховувати ці аспекти, щоб мінімізувати напруженість і зберегти стратегічну стабільність у регіоні. Інклюзивний підхід, наприклад, залучення додаткових гравців до міжнародних проєктів, таких як ІМЕС, може сприяти диверсифікації торговельних відносин і уникненню залежності від одного партнера.

Таким чином, Об'єднані Арабські Емірати не лише успішно реалізують свою економічну та культурну стратегію, а й стають ключовим партнером для багатьох європейських країн. Враховуючи їхні амбіції у сфері кліматичної дипломатії, інновацій та регіональної стабільності, співпраця між ОАЕ та Європою має великий потенціал для подальшого розвитку, але потребує зваженого підходу з боку обох сторін.

75

ВИСНОВКИ

Відносини між Об'єднаними Арабськими Еміратами (ОАЕ) та країнами Європи характеризуються стратегічним партнерством, яке охоплює широкий спектр сфер, включаючи економіку, енергетику, безпеку та культуру. ОАЕ активно розвивають торговельні та інвестиційні зв'язки з європейськими країнами, зокрема з Великобританією, Францією та Німеччиною. Значна увага приділяється співпраці у галузі відновлюваної енергетики, інновацій та технологій. Наприклад, партнерства з європейськими компаніями сприяють розвитку проєктів у сфері сонячної енергетики та водоочищення. Крім того, ОАЕ відіграють роль важливого торговельного партнера для Європейського Союзу, забезпечуючи постачання енергоносіїв та інвестуючи в інфраструктурні проєкти.

1. Аналізуючи процес становлення зовнішньої політики Об'єднаних Арабських Еміратів, стверджуємо, що зовнішня політика Еміратів по справжньому трансформувалася після здобуття незалежності ОАЕ в 1971 році. Під керівництвом шейха Заїда (1971-2004) зовнішня політика була спрямована на забезпечення виживання і безпеки нової незалежної країни, а також на підтримку арабських та

ісламських країн, як у сфері розвитку, так і в арабо-ізраїльському конфлікті. У цей період еміратська зовнішня політика була м'якою через слабкість ОАЕ, їхні внутрішні обмеження та особистість шейха Заїда, і вона значною мірою покладалася на об'єднання зусиль для досягнення безпеки.

Потім, починаючи з 1990-х років, відбулися фундаментальні внутрішні та глобальні зміни, серед яких успіх Абу-Дабі в централізації влади та прихід до влади Мухаммеда бін Заїда. Як наслідок, ОАЕ стали проводити дедалі більш напористу, войовничу і самостійну зовнішню політику, що, зокрема, було викликано спалахом Арабської весни. Відтоді ОАЕ активно намагаються діяти як регіональна держава, систематично беручи участь у заходах на Близькому Сході та в Північній Африці з метою викорінення ісламістської присутності та стримування іранського впливу. Крім того, вони активно працюють над

76

поліпшенням свого іміджу на світовій арені і позиціонують себе як державу зв'язуючу ланку між Сходом і Заходом.

Еміратська зовнішня політика, безсумнівно, досягла значних успіхів. Починаючи з 2004 року, ОАЕ вдалося зарекомендувати себе як світову торгову марку, і вони розширили свій вплив на більшу частину Близького Сходу і частини Африки. Таким чином, країна значною мірою подолала обмеження, пов'язані з її невеликим розміром, створивши професійні та ефективні збройні сили, використовуючи свою величезну економічну потужність у геополітичних цілях і диверсифікувавши свої оборонні та безпекові угоди, в тому числі шляхом укладення тісного стратегічного партнерства з Саудівською Аравією. Проте, в той же час, ОАЕ також зіткнулися з низкою невдач, не в останню чергу через епічний провал гучної кампанії проти Катару, і вони все ще стикаються зі структурними обмеженнями, які заважають їм підтримувати свою нинішню зовнішню політику в середньостроковій і довгостроковій перспективі.

За таких обставин виникає питання, чи будуть Об'єднані Арабські Емірати зменшувати масштаби своєї зовнішньої політики, щоб пристосуватися до своїх можливостей і обмежень, чи все ж таки збережуть нинішній темп, а отже, ризикують перенапружитись. Наразі, все, що ми можемо сказати напевно, це те, що рішення твердо лежить на плечах Мухаммеда бін Заїда, який, схоже, повільно починає знаходити баланс між цими двома орієнтаціями.

Дійсно, в безпосередньому оточенні ОАЕ Мохаммед бін Заїд, схоже, зменшив напористість своєї зовнішньої політики, про що свідчить виведення еміратських військ з Ємену і останні спроби його країни налагодити відносини з Іраном, які дещо відрізняються від колишньої еміратської політики. Водночас, у віддалених регіонах, які не становлять і не можуть становити жодної фізичної загрози безпеці ОАЕ, Мохаммед бін Заїд, схоже, поки що не прагне згорнути свої амбіції щодо регіонального домінування – про що свідчить його нещодавнє рішення суттєво посилити військову підтримку Хафтара в Лівії.

Як наслідок, те, що ми зараз спостерігаємо, може бути початком повільного процесу вдосконалення еміратської зовнішньої політики, результатом якого може

77

стати стримана зовнішня поведінка в безпосередньому регіональному оточенні країни і напориста поведінка у віддалених регіонах з метою встановлення домінування – але це лише припущення, і лише час покаже, чи справдиться воно і наскільки.

2. Виокремивши політичний вимір кооперації між ОАЕ та країнами Європи, зазначаємо, що Відносини між Об'єднаними Арабськими Еміратами та Європейським Союзом поступово поглиблювалися з 2011 року, чому сприяли як геополітичні зміни, так і нові стратегічні ініціативи. Лісабонський договір і нова стратегія США, яка акцентувала увагу на Тихоокеанському регіоні, змусили країни ЄС і Близького Сходу переглянути свої політичні й економічні стратегії. Для ОАЕ це означало диверсифікацію джерел доходів, акцент на зеленій енергетиці та відновлюваних джерелах енергії, що зробило ЄС важливим стратегічним партнером. Однак співпраця з ЄС продовжує більше орієнтуватися на окремі держави-члени, ніж на інституційний рівень.

Франція та Німеччина стали провідними партнерами ОАЕ у сфері оборони, енергетики та інновацій. Військове співробітництво між Францією та ОАЕ бере свій початок ще з 1990-х років, коли Емірати обирали французьке озброєння. Французька військова база "Табір миру" в ОАЕ підкреслює прагнення Парижа зміцнити свої позиції в регіоні. З 2012 року між Францією та ОАЕ діє стратегічний діалог, який охоплює питання економіки, відновлюваної енергетики та культурної співпраці. Важливим елементом співпраці є реалізація проєктів зі сталого розвитку, серед яких виділяється музей Лувр Абу-Дабі, що став символом культурної

дипломатії.

Німеччина, хоча і не має колоніального минулого в регіоні, з 2004 року підтримує стратегічне партнерство з ОАЕ. Німеччина акцентує увагу на співпраці у сфері енергетики, зокрема розвитку відновлюваних джерел енергії. Німецькі компанії, такі як Siemens і Wintershall, активно інвестують у розвиток інфраструктури, "розумних" міст і водневих технологій. Особливим проявом співпраці стала участь Німеччини в проєкті "ЕКСПО-2020" у Дубаї, де німецький павільйон демонстрував інноваційні рішення для сталого розвитку.

78

Польща, яка встановила дипломатичні відносини з ОАЕ в 1989 році, з 2015 року стала стратегічним партнером Еміратів у Центрально-Східній Європі. Динаміка двосторонніх відносин включає угоди у сферах туризму, освіти, сільського господарства та інновацій. Відкриття Польщею експорту яловичини до ОАЕ стало знаковою подією у співпраці. Попри періоди стагнації, останні роки показують значне зростання інтересу з обох сторін до поглиблення економічних і культурних зв'язків.

3. Дослідивши особливості взаємодії в безпековій сфері, зазначаємо, що за останні два десятиліття Об'єднані Арабські Емірати трансформувалися з невеликої держави Перської затоки на важливого регіонального гравця, здатного впливати на політичні та економічні процеси як у своєму регіоні, так і поза його межами. Незважаючи на обмежений військовий потенціал, ОАЕ активно розвивають партнерства з країнами Заходу, включаючи Великобританію, Францію та США. Водночас обмежена здатність європейських країн до активного втручання в регіональні конфлікти викликає занепокоєння Еміратів, особливо у сферах морської безпеки та захисту від ракетних атак.

Європейські держави продемонстрували свою недостатню готовність до активних дій у кризових ситуаціях, таких як громадянська війна в Лівії чи напади на саудівські нафтові об'єкти. Хоча Франція, Німеччина та Велика Британія підтримали США у звинуваченнях Ірану, реакція ЄС залишилася обмеженою, що підкреслює відсутність єдиної стратегії у сфері безпеки на Близькому Сході. Це сприяє зосередженню ОАЕ на розвитку двосторонніх відносин із окремими європейськими країнами, а не на співпраці з ЄС як цілісним блоком.

Безпекова політика ОАЕ спрямована на протидію Ірану, захист регіонального

статус-кво та розвиток самостійної військової сили. Іран становить найбільшу загрозу для ОАЕ, через що країна активно інвестує у військовий потенціал, розширює свої можливості у сфері національної безпеки та бере участь у регіональних конфліктах, таких як війна в Ємені. У співпраці з Саудівською Аравією Емірати створили опір іранському впливу, зокрема через участь у морській коаліції для забезпечення безпеки в Ормузькій протоці.

79

Водночас внутрішні розбіжності між членами Ради співробітництва арабських держав Перської затоки, такі як напруженість між Оманом та іншими країнами ради, ускладнюють створення єдиної регіональної безпекової стратегії. Ці розбіжності змушують країни Перської затоки, включаючи ОАЕ, орієнтуватися на двосторонні угоди з західними державами, а не на багатосторонні ініціативи.

Європейський Союз також зіштовхується з проблемами у співпраці з РСАДПЗ. Різниця у філософських підходах до врядування, а також відмінності в економічному статусі та географічній віддаленості ускладнюють ефективну взаємодію. Натомість двосторонні угоди з окремими європейськими країнами, такими як військові договори Франції з ОАЕ, демонструють більший практичний результат.

Таким чином, безпекова політика ОАЕ залишається багатовекторною, орієнтованою на ключових партнерів у регіоні та за його межами. Незважаючи на значний прогрес у розвитку співпраці з європейськими країнами, збереження стабільності в регіоні залежить від здатності західних партнерів запропонувати ефективні рішення у сферах безпеки, економіки та політики, що відповідають сучасним викликам.

4. Підсумовуючи відносини у військовій сфері, стверджуємо, що Об'єднані Арабські Емірати стали одним із найбільших імпортерів зброї у світі, використовуючи свої ресурси для розвитку сучасного військового потенціалу та посилення геополітичного впливу. Завдяки інвестиціям у передові військові технології, ОАЕ змогли стати помітним гравцем у військових конфліктах, таких як війни у Лівії, Сирії та Ємені. Ключовими постачальниками озброєнь залишаються США та європейські країни, зокрема Франція, яка забезпечує ОАЕ не лише зброєю, а й технологіями, розвиваючи їхню оборонну промисловість.

Франція займає особливе місце у співпраці з ОАЕ, не лише як постачальник

озброєнь, але й як стратегічний партнер, що сприяє технологічному розвитку і локальному виробництву військової техніки. Ця співпраця включає створення спільних підприємств, передачу технологій та забезпечення розвідки, що

80

дозволяє ОАЕ досягти автономії в деяких аспектах оборони. Крім того, Франція, використовуючи ресурси ОАЕ, розширює свій вплив у регіоні Сахелю та Африці, що демонструє взаємовигідність цих відносин.

Попри значний прогрес у розбудові військового потенціалу, ОАЕ залишаються залежними від іноземних постачальників і спеціалістів для підтримки своїх оборонних ініціатив. Водночас країна активно інтегрує сучасні технології в рамках глобальної конкуренції, орієнтуючись на стратегічну автономію. Ця стратегія підсилює позиції ОАЕ на міжнародній арені, але також висвітлює їхню роль у регіональних конфліктах, що впливають на глобальну безпеку.

4. Торговельні відносини ОАЕ з окремими європейськими країнами демонструють значну динаміку. У 2022 році Німеччина експортувала до Еміратів на суму 7,85 млрд доларів США, головними статтями експорту були автомобілі, літальні апарати та фармацевтика. У свою чергу, ОАЕ експортували до Німеччини товарів на суму 2,36 млрд доларів, основними статтями експорту були алюміній, нафта та судна. Франція є ще одним важливим партнером: у 2022 році експорт з ОАЕ до Франції досяг 2,66 млрд доларів, значну частину якого становила рафінована нафта. Велика Британія також зберігає значну вагу в торговельних відносинах: у 2022 році експорт британських товарів до ОАЕ досяг 11,5 млрд доларів, а основними статтями імпорту з ОАЕ залишаються нафтопродукти та ювелірні вироби.

Культурна дипломатія відіграє важливу роль у формуванні міжнародного іміджу ОАЕ. Через ініціативи, такі як Стратегія м'якої сили, кіноогляди та міжнародні культурні проєкти, Емірати намагаються демонструвати толерантність, інноваційність і відкритість. Наприклад, організація еміратських кінооглядів у Польщі сприяє подоланню стереотипів про арабський світ і залученню європейської аудиторії до співпраці. Такі проєкти зміцнюють міжнародний авторитет країни, доповнюючи економічні та політичні досягнення.